

Гласило
Епархије нишке за
хришћанску просвету
и културу

Пета серија
Број 12
(2/2019)

Преподобни Јустин Ђелијски
ОСУЂЕНИ НА БЕСМРТНОСТ

Епископ Јован Илић
ГОВОР РАЗНИМ ЈЕЗИЦИМА

Протојереј Андреј Ткачов
МИ ВЕРУЈЕМО ДА ЈЕ ИСУС ХРИСТОС ВАСКРСАО ИЗ МРТВИХ

Митрополит Калист Вер
СМЕМО ЛИ СЕ НАДАТИ СПАСЕЊУ СВИХ?

**ХРИСТОС
ВАСКРСЕ ИЗ
МРТВИХ,
СМРТ СМРЋУ
РАЗРУШИ И
СВИМА У
ГРОБОВИМА
ЖИВОТ
ДАРОВА!**

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску
просвету и културу
Излази са благословом
Његовог преосвештенства
Епископа нишког
господина Арсенија

Пета серија,
број 12 (2/2019)
Први број прве серије
објављен 1899. године
Излази четири пута годишње

Издавач:
Српска православна
епархија нишка

Адреса:
Епархија нишка,
Епископска 3, 18000 Ниш

Е-mail:
glas@eparhija-niska.rs
ISSN 2560-3469

Уређивачки одбор:
протојереј Дејан Јовановић
јеромонах Нектарије (Ђурић)
Ђакон Далибор Мидић

Уредник:
Ивица Живковић

Лектура:
Снежана Илић

Дизајн и компјутерска обрада:
Ђакон Милорад Милосављевић
Фотографија на насловној страни:
Михајло Лазаревић

Штампа:
„Пунта”, Ниш

Тираж:
1000 примерака

Глас Епархије нишке излази
уз помоћ Управе за сарадњу с
црквама и верским заједницама
Министарства правде Владе
Републике Србије.

У претходном броју на насловној
страни и у импресуму часописа,
уместо „Пета серија”, грешком
стављено „Шеста серија”.

САДРЖАЈ

УВОДНО СЛОВО

Епископ нишки Арсеније (Главчић)
СА ВЕРОМ У ВАСКРСЛОГ ХРИСТА ... 1

БОГОСЛОВЉЕ

Свети равноапостолни цар Константин Велики
ПОСЛАНИЦА ЕПИСКОПУ ЈЕРУСАЛИМСКОМ МАКАРИЈУ ... 2

Преподобни Јустин Ђелијски
ОСУЂЕНИ НА БЕСМРТНОСТ ... 3

Протојереј Светислав Петровић
ИЗВОР БЕСКРАЈНЕ СИЛЕ КОЈА СПАСАВА ... 6

Свети Јован Златоусти
БЕСЕДА НА НАТПИС ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ ... 8

Епископ Јован (Илић)
ГОВОР РАЗНИМ ЈЕЗИЦИМА ... 9

Сунчица Денић
СИМБОЛИ ДУХОВНОГ ПОДВИГА
У БИЉНОМ И ЖИВОТИЊСКОМ СВЕТУ ... 42

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

Разговор са архимандритом Рафаилом
НИСМО ПОД СТАКЛЕНИМ ЗВОНОМ ... 12

Разговор са старцем Јустином
ПРИПРЕМИ СЕ! СУТРА УМИРЕШ! ... 13

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Протојереј Андреј Ткачов
МИ ВЕРУЈЕМО ДА ЈЕ ИСУС ХРИСТОС ВАСКРСАО ИЗ МРТВИХ ... 15

Митрополит Калист Вер
СМЕМО ЛИ СЕ НАДАТИ СПАСЕЊУ СВИХ? ... 17

Милица Станковић
ЗАКОНОДАВСТВО ЦАРА КОНСТАНТИНА ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ ... 19

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

Милош Павловић
ПРОТА ДРАГУТИН ЂОРЂЕВИЋ – МОРАВСКИ ВУК КАРАЦИЋ ... 21

МАНАСТИР СВЕТОГ РОМАНА У ЂУНИСУ ... 22

ИЗ ПРОШЛОСТИ

МАНАСТИР СВЕТОГ ЈОВАНА БОГОСЛОВА У ПОГАНОВУ ... 26

ЈЕЛЕНА И МАРА – ВЕЛИКЕ СРПСКЕ ЗАДУЖБИНАРКЕ ... 27

Протојереј Тихомир Танасијевић
ЦРКВА СВЕТОГ МИНЕ У ШТАВИ ... 28

Ђакон Далибор Мидић
ЛАТИНСКЕ ЦРКВЕ У НИШКОЈ ЕПАРХИЈИ ... 30

Горан Ђирић
ЈЕРОМОНАХ КСЕНОФОНТ ЖИВКОВИЋ (1880–1919) ... 33

КАТИХЕЗА

Разговор са презвитером Владимиром Стефановићем
КАТИХЕТСКА СЛУЖБА ЈЕ ПРИПРЕМА ЗА СЛУЖБУ СВЕШТЕНИКА ... 35

Радио Глас Епархије нишке
МЛАДИ У СУСРЕТ ХРИСТУ ... 37

Алексеј Алексејевич Заварин
СВИ СМО БИЛИ НАШИ ... 39

ПРИКАЗИ И ДОГАЂАЈИ ... 40

ИЗ ЛЕТОПИСА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ ... 44

СЛУЖЕЊА Епископа нишког г. Арсенија ... 46

БЕСЕДА Епископа нишког г. Арсенија
БЛАГОСЛОВЕН КОЈИ ДОЛАЗИ У ИМЕ ГОСПОДЊЕ! ... 48

Епископ нишки
Арсеније (Главчић)

СА ВЕРОМ У ВАСКРСЛОГ ХРИСТА

Проповед светих апостола од почетка је била проповед о Васкрсломе. Они су сведочили о ономе што се догодило, о ономе што је било јављено и показано у свету, чега су били очевици. По речима Светог апостола и јеванђелисте Јована: „Што беше од почетка, што смо чули, што смо видели очима својима, што сагледасмо и руке наше опипаше, о Логосу живота; И Живот се јави, и видели смо и сведочимо и објављујемо вам Живот вечни... да и ви с нама имате заједницу...” (1. Јн. 1-3). Они објављују „у Исусу васкрсење из мртвих” (Д. Ап. 4. 2). И у овоме је сва спасоносна радост Христовог Васкрсења: оно је залог и почетак свеопштег васкрсења. Васкрсли Христос васкрсава заједно са Собом васколики род Адамов, отвара и обнавља васкрсни пут свакоме телу. „Јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживети” (1. Кор. 15. 22).

У сусрет великом Празнику Васкрсења Христовог још више смо подстакнути да размишљамо о смислу човековог живота и о смрти као „последњем непријатељу” (1. Кор. 15. 26) рода људскога, по речима Светог апостола Павла.

Смисао човековом постојању даје догађај Васкрсења Христовог. И то је основна порука Јеванђеља, да је Христос Богочовек својом животворном смрћу на Крсту и својим славним Васкрсењем даровао човеку али и читавој творевини живот вечни, што је и био циљ Божијега стварања. Човек, као жива икона Божија, назначен је за бесмртност, створен је за вечни живот, а не за смрт. Смрт је последица греха првостворених људи, наших праотаца Адама и Еве, јер је смрт последица одвајања од самога Живота, од Бога, што је предуслов за вечни живот. Својим поступком Адам је промашио циљ и није одговорио на призив који му је дат од Бога.

Христос је савршено остварио своју улогу Савршеног човека – новог и последњег Адама. Он је урадио све оно што човек није у стању, био је у свему најсавршенији људски одговор на божански подстицај творевине. У том смислу Син Божији, као човек, сажео је живот Адама, тј. живот читавог људског рода, враћајући човека и његов свет Богу Оцу и омогућујући нови почетак живота слободног од власти греха, ђавола и смрти.

Васкрсењем Христовим смрт је побеђена али је њено коначно укидање и спасење творевине догађај будућности. Тај последњи догађај с којим ће се укинути смрт у природи поистовећен је с другим и славним доласком Господа Исуса Христа и свеопштим васкрсењем мртвих.

Предокус тога последњег дана већ је дошао и доживљава се у Литургији. Тако, Литургија, као Христос, јесте догађај жртвоприношења творевине кроз Сина Богу Оцу, али и догађај васкрсења Христовог који се остварује посредством Духа Светога и икона будућег века. Сви чланови Литургије су Духом Светим васкрсли у Христу, али ће се то остварити у последњи дан. Опште васкрсење је догађај у коме ће сва створена бића превазићи смрт и живети вечно. Дотле остаје вера, нада и предокус тога у Светој Литургији.

Са вером у Васкрслог Христа, вером апостола, вером отаца, вером мученика Цркве Божије, свима вама драга децо моја духовна, најсрдачније честитам Празник Васкрсења Господа нашега Исуса Христа, уз радосни поздрав:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Свети равноапостолни
цар Константин Велики

ПОСЛАНИЦА ЕПИСКОПУ ЈЕРУСАЛИМСКОМ МАКАРИЈУ

Из речи Светог цара Константина, које је изворно навео његов биограф Јевсевије Кесаријски у трећој књизи *Животоа Константининовој*, видимо како се император Римског царства обраћа Епископу цркве језиком истинског слуге Божјег, обновитеља и чувара хришћанских светиња, поводом налажења Часног крста Господњег.

Преузето из књиге *Константин Велики: осуде и истина*, Косте В. Карастатиса, објављене у издању Епархијског управног одбора Епархије нишке 2018.

Благост нашег Спаситеља је тако чудесна, да мислим како никаква реч није у стању да изрази следеће чудо. То што је спомен свештених Страдања остао сакривен под земљом тако дуго, остављен неизвесности током векова, док, пропашћу заједничког непријатеља, није засијао својим ослобођеним слугама (Господњим), уистину превазилази свако чудо. Ако би се сада из свег света на једном месту сабрале све мудре главе и покушале да искажу што достојно о овом догађају, не би могли ништа ни приближно рећи. Ово чудо више од свега у васељени превазилази људски ум, колико оно што је небеско превасходи људском. Зато један и јединствени циљ за мене представља то да се истинска вера свакодневно потврђује новим чудесима, да би душе свих нас сваком мудрошћу и једномислијем ревновале и у чувању светога закона. Желим да те уверим оно што је свима очигледно, да ми је највећа брига била да оно свето место, вољом Божјом очистим срамних додатака идолских, као да сам га од некаквог терета ослободио.

Преподобни
Јустин Ђелијски

ОСУЂЕНИ НА БЕСМРТНОСТ

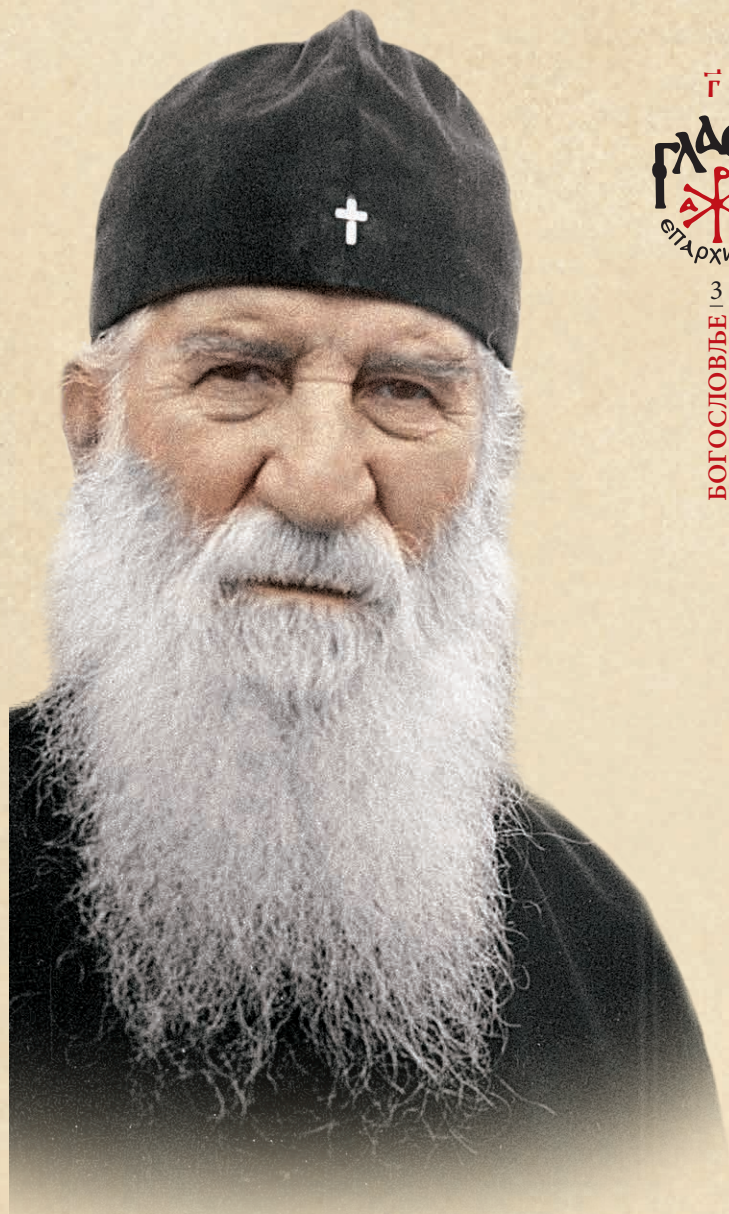
Људи су Бога осудили на смрт; Васкрсењем Својим Он их осуђује на бесмртност. За ударце враћа им загрљаје, за увреде – благослов, за смрт – бесмртност. Никада људи нису показали више мржње према Богу него када су Га распели; и никада Бог није показао више љубави према људима него када је васкрсао. Људи су хтели да и Бога учине смртним, али је Бог Васкрсењем Својим учинио људе бесмртнима. Васкрсао је распети Бог и убио – смрт. Нема смрти више. Бесмртност је опколила човека и све његове светове.

Човек се стварно роди не онда када га мајка роди на свет, већ када поверује у васкрслог Господа Христа, јер се онда роди за живот бесмртни и вечни, а мајка роди дете за смрт, за гроб. Васкрсење Христово је мајка свију нас, свију хришћана, мајка бесмртника. Вером у васкрсење човек се поново рађа, за вечност рађа.

До васкрсења Богочовекова, смрт је била друга природа човекова; живот прва а смрт друга. Човек се био навикао на смрт као на нешто природно. Али је Васкрсењем Својим Господ све изменио: бесмртност је постала друга природа човекова, постала је природна човеку, а смрт – неприродна. Као што је до Христовог васкрсења било природно да људи буду смртни, тако је од Христовог васкрсења постало природно да људи буду бесмртни.

Грехом је човек постао смртан и пролазан; васкрсењем Богочовековим он постаје бесмртан и вечан. У томе је сила, у томе моћ, у томе свемоћ Христовог васкрсења. Без њега, Хришћанства не би било. Међу чудима оно је највеће. Сва остала чуда ничу из њега и своде се на њега. Из

Људска природа је васкрсењем Богочовековим неповратно поведена путем бесмртности, и постала је страшна и за саму смрт. Јер до Христовог васкрсења смрт је била страшна човеку; од Христовог васкрсења човек постаје страشان смрти. Живи ли вером у васкрслог Богочовека, човек живи изнад смрти, недостижан је за њу; она је подножје ногама његовим: *смрти, где ти је жалац? Пакле, где ти је победо?* И када Христов човек умире, он само оставља тело као одело, у које ће се опет обући на дан Страшнога суда.

њeга ничу вера, и љубав, и нада, и молитва и богољубље и братољубље. Гле, ученици – бегунци – који су побегли од Исуса када је умро, враћају Му се пошто је васкрсао. Гле, капетан страже је исповедио Христа као Сина Божјег, када је видео где васкрсава из гроба. Гле, сви први хришћани постали су хришћани зато што је Господ Исус васкрсао, зато што је победио смрт. То је оно што ниједна друга вера нема; то је оно што Господа Христа диже изнад свих богова и људи; то је оно што најнесумњивије показује и доказује да је Исус Христос – једини истинити Бог и Господ у свима световима.

Због Христовог васкрсења, због Његове победе над смрћу, људи су постајали, постају и увек ће постајати хришћани. Сва историја Хришћанства није ништа друго до историја једног јединог чуда, и то чуда васкрсења

Једино Својим славним Васкрсењем чудесни Господ нас је ослободио бесмислености, јер ни на небу ни под небом нема веће бесмислице од овог света без васкрсења, и нема већег очајања од овог живота без бесмртности. И ни у једном свету нема несрећнијег бића од човека који не верује у васкрсење мртвих.

Христовог, које се непрекидно продужује кроз сва хришћанска срца из дана у дан, из године у годину, из века у век до – Страшнога суда.

Човек се стварно роди не онда када га мајка роди на свет, већ када поверује у васкрслог Господа

Христа, јер се онда роди за живот бесмртни и вечни, а мајка роди дете за смрт, за гроб. Васкрсење Христово је мајка свију нас, свију хришћана, мајка бесмртника. Вером у васкрсење човек се поново рађа, за вечност рађа. – „То је немогућно!“, примећује сумњало. А чуј шта Васкрсли Богочовек вели: *Све је могућно ономе који верује!* – А верује онај који свим срцем, свом душом, свим бићем живи по Еванђељу васкрслог Господа Исуса.

Вера је наша победа којом побеђујемо смрт. Вера у васкрслог Господа Исуса. *Где ти је, смрти, жалац? А*

жалац је смрти грех. Васкрсењем Својим Господ је „притупио жалац смрти“. Смрт је змија, а грех је жалац њен. Кроз грех смрт точи отров у душу и тело човеково. Што више грехова човек има, то више жалаца има кроз које смрт точи отров свој у њега.

Када оса уједе човека он се свим силама труди да извади жалац. А кад га уједе грех, тај жалац смрти, шта треба да ради? – Треба вером и молитвом да призове васкрслог Господа Исуса, да жалац смрти извади из душе његове, и Он ће то свемилостиво учинити, јер богује милошћу и љубављу. Када многе осе нападну тело човеково, и избоду га својим жалцима, тело се отрује и умре. Тако бива и са душом човековом када је многи греси жалцима својим избоду; она се отрује и умре смрћу без васкрсења.

Побеђујући Христом грех у себи, човек побеђује смрт. Ако ти прође један дан, а ти ниси победио ниједан грех свој, знај – постао си смртнији. Победиш ли пак један, два, три греха своја, гле,

Ја никад не бих веровао у Христа, да није васкрсао и тиме смрт победио. Нашег највећег непријатеља победио и бесмртност нам даровао. Без тога, овај свет је хучна изложба одвратних бесмислица.

Побеђујући Христом грех у себи, човек побеђује смрт. Ако ти прође један дан, а ти ниси победио ниједан грех свој, знај – постао си смртнији. Победиш ли пак један, два, три греха своја, гле, ти си постао млађи младошћу која не стари, млађи бесмртношћу и вечност. Не заборављај никад: веровати у васкрслог Господа Христа значи – водити непрекидну борбу са гресима, са злом, са смрћу.

побеђен, смрт није побеђена. Ако пак нису побеђени ни грех ни смрт, онда – зашто веровати у Христа? Ко се вером у васкрслог Господа бори са сваким својим грехом, он постепено појачава у себи осећање да је Господ заиста васкрсао, заиста притупио жалац греха, заиста победио смрт на свима бојиштима.

Грех поступно смањује душу у човеку, сатерује је у смрт, претвара је од бесмртне у смртну, од непролазне у пролазну. Што више грехова, то смртнији човек. Не осећа ли се човек бесмртним, знај – сав је у гресима, сав у кратким мислима, сав у спарушеним осећањима. Хришћанство је позив: борити се са смрћу до последњег даха, борити се до коначне победе над њом. Сваки грех је одступање; свака страст је бежање, сваки порок је пораз.

Не треба се чудити што и хришћани умиру телом. То је стога што је умирање тела – сејање. *Сеје се њело смртно*, вели Свети Апостол Павле, и оно клија, ниче и расте у тело бесмртно. Као посејано семе, тело се распада, да га Дух Свети оживи и усаврши. Да Господ Христос није васкрснуо тело, какву би корист оно имало од Њега? Он не би спасао целога човека. Ако није васкрсао тело, зашто се онда оваплотио, зашто узео тело на Себе када му ништа није дао од Свога Божанства?

Ако Христос није васкрсао, онда – зашто веровати у Њега? Искрено велим, ја никад не бих веровао у Христа, да није васкрсао и тиме смрт

ти си постао млађи младошћу која не стари, млађи бесмртношћу и вечност. Не заборављај никад: веровати у васкрслог Господа Христа значи – водити непрекидну борбу са гресима, са злом, са смрћу.

Да човек заиста верује у васкрслог Господа доказује ако се бори са гресима и страстима; бори ли се са њима, бори се за бесмртност и живот вечни. Не бори ли се, узалуд је вера његова. Није ли пак вера човекова – борба за бесмртност и вечност, онда реци ми, у чему се она састоји? Ако се вером у Христа не постиже васкрсење и победа над смрћу, онда – нашто нам она? Ако Христос не уста, значи грех није

победио. Нашег највећег непријатеља победио и бесмртност нам даровао. Без тога, овај свет је хучна изложба одвратних бесмислица. Једино Својим славним Васкрсењем чудесни Господ нас је ослободио бесмислености, јер ни на небу ни под небом нема веће бесмислице од овог света без васкрсења, и нема већег очајања од овог живота без бесмртности. И ни у једном свету нема несрећнијег бића од човека који не верује у васкрсење мртвих. Боље би било таквом човеку да се никад ни родио није.

У нашем човечанском свету смрт је највећа мука и најсвирепији ужас. Ослобођење од те муке и од тог ужаса и јесте спасење. Такво спасење је подарио роду људском само Победитељ смрти – васкрсли Богочовек. Он нам је сву тајну спасења казао Својим Васкрсењем. Спасити се значи: телу свом и души својој осигурати бесмртност и живот вечни. Како се то постиже? – Не другачије него богочовечанским животом, новим животом, животом у васкрслем Господу и ради васкрслог Господа.

За нас хришћане овај је живот на земљи школа у којој учимо како ћемо себи осигурати васкрсење и живот вечни. Јер каква нам је корист од овога живота, ако њиме не можемо стећи живот вечни? Али да би васкрсао са Господом Христом, човек треба најпре да пострада са Њим, и Његов живот доживи као свој. Учини ли то, он ће на Ускрс заједно са Светим Григоријем Богословом моћи рећи: „Јуче – ја бејах распет са Њим, данас – оживљујем са Њим; јуче – бејах погребен са Њим, данас – васкрсавам са Њим”.

У цигло четири речи сабрана су четири Христова Еванђеља. Те су речи: **ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!** – **ВАИСТИНУ ВОСКРЕСЕ!**

У свакој речи по Еванђеље, а четири Еванђеља – сав смисао свих светова Божјих, видљивих и невидљивих.

И када се сва осећања човекова и све мисли саберу у гром ускршњег поздрава: **ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!** тада радост бесмртности потреса сва бића, и она усхићено одгрме чудесни ускршњи отпоздрав: **ВАИСТИНУ ВОСКРЕСЕ!**

Протојереј
Светислав Петровић

ИЗВОР БЕСКРАЈНЕ СИЛЕ КОЈА СПАСАВА

Тема о Васкрсењу Христовом као извору силе која спасава, покреће нашу мисао у два паралелна правца. Један правац је новозаветно јеванђеоско сведочење о догађају Васкрсења Христовог, као темељне истине наше вере коју црква исповеда и у Символу вере и безмало у свакој химни, песми и стиху на светим богослужењима. Други је догађај пројаве Царства Божјег у светој евхаристији и потврда Васкрсења Христовог кроз најсветију службу цркве, свету литургију.

Наша вера је вера откровења, сва обасјана радошћу вечног живота. Зато је почетак домостроја спасења човека у тајни оваплоћења Сина Божјег и Сина човечјег, у томе да *Λογος ἠοσῆαδε ἦελο*,

**Откровење Бога
кроз личност Бого-
човека Христа уједно
је и откровење чо-
века и смисла нашег
постојања. У Христу
нам се открива нови
човек, Нови Адам.
У њему се испуњава
оно рајско назна-
чење човека.**

како нам сведочи Свети апостол Јован Богослов (Јн. 1. 14). Откровење Бога кроз личност Богочовека Христа уједно је и откровење човека и смисла нашег постојања. У Христу нам се открива нови човек, *Нови Адам*. У њему се испуњава оно рајско назначење човека. По речима Светог Иринеја Лионског, *Син Божји ἠοσῆαδε Син човечји, да*

би човек ἠοσῆао син Божји. Христос Богочовек не само да открива истину о себи и самим тим о Богу, већ и пресаздава, обнавља нашу природу, наше назначење да смо створени за уподобљавање Богу, да будемо свети и освештани благодаћу Божјом, једном речју – сједињени са Богом. Из ове христолошке перспективе нашег назначења може се видети колики је заправо човеков пад. Позната нам је слика Адама који је изгнан из раја, који стоји на вратима раја. Ово је, ина-

Прочитано на братском састанку свештенства Архиепископског намесништва другог нишког у Нишу, 12. априла 2019. године.

че, једна од тема припремних недеља за Велики пост. Адамово изгнанство из блаженога живота са Богом, његова богоостављеност, и наша је богоостављеност. Грех у изворном смислу значи промашај циља и смисла живота, неуспех у остваривању оног назначења које је као завет са Богом примио Адам у рају. То је завет да он буде круна стварања, да све приноси Богу, да буде први литург и да у заједници са Богом живи и радује се блаженству свега што је, по речима Књиге постања, *добро створено*.

Може се учинити да је то мешање редоследа: говорити прво о оваплоћењу а затим о стварању човека. Међутим, кроз тајну оваплоћења, затим искупитељну и спасоносну жртву Христову на крсту, кроз његово погребљење и славно тридневно васкрсење, дају се и нама вера и нада у његов обећани други долазак у слави и наше свеопште васкрсење. Та вододелница историје, како је говорио Свети отац Јустин Ћелијски, јесте Господ наш Исус Христос. Он је наш узор, прототип, он је *ἠуῖ, истина и живи*, и пуни смисао свега створеног, како је том речју, *Смисао*, преводио блаженопочивши Епископ будимски Данило библијски израз *Λογος*.

Није Бог створио смрт. Бог је живот, и Бог је љубав. Смрт је у овај свет увео управо човек, тако што извор и смисао свога живота није градио на благословеном односу са Богом већ је тежио нечему што је изван заједнице са Богом а што само по себи нема живот вечни. Он је постао зависник од створеног света, од хране, сунца, ваздуха, светлости, топлоте, воде итд. Одвојивши се од источника живота човек се, како нам сликовито сведочи Књига постања, обукао у *кожне хаљине*. Човек је створен као јединство духа, душе и тела, и управо се то јединство назива човек. Како на

више места напомињу свети оци, човек је оду-хотворено тело и оваплоћени дух. Раздвајање душе од тела ми називамо смрћу, и то је зло. То није био Божји план; зло накнадно улази у свет. Дакле, смрт је противна животу, и то вечном животу, којим је Бог даривао човека. Зато Христос и долази – да уништи смрт. Данас често, тумачећи нашу веру, упадамо у замку да говоримо о бесмртности душе или о загробном животу, заборављајући да смо ми пре свега сведоци јеванђеоске истине о васкрсењу Христовом. Нигде се у Светом јеванђељу не говори о бесмртности душе. Говорећи тако, ми на својеврстан начин заобилазимо васкрсење Христово, које је, по речима оца Александра Шмемана, само срце хришћанске вере и хришћанске благодати. Врло често пренебрегавамо јеванђеоски закључак Светог апостола Павла: *да Христос није васкрсао, узалуд би била вера наша* (1. Кор. 15. 18). Хришћанство је жива и непрестано оживотворавана вера у Христа који је васкрсао. Зато је и главна химна хришћанства познати Васкршњи тропар: *Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и свима у гробовима живој дарова*. Ништа новије, животворније и величанственије није се догодило у овом свету од истине да Христос победи смрт.

Последњи непријатељ укинуће се – смрт, кличе Свети апостол Павле у Посланици Коринћанима. Сила Христова побеђује. На светом агнецу у литургији стоји написано *Исус Христос побеђује* (грчки: *ника*). То није сила овога света, јер свет нема снаге за ту победу.

Христос узводи и нашу природу у тајну васкрсења. Зато црква држи снажну веру у свеопште васкрсење које нам је Господ даровао и које на својеврстан начин предокушамо у прослављању васкрсења четвородневног Лазара. Вера ране цркве у скори долазак Господњи никада се није раздвајала од вере у Христово васкрсење. Он је за цркву увек *Прворођени из мртвих*.

На крају, ту бескрајну силу Божју која спасава ми задобијамо у служби коју је сам Господ установио, у светој евхаристији, или литургији. Сам Господ и његове благодатне силе дају нам се у литургији кроз свето причешће. За нас хришћане света литургија је трпеза Господња којом се хранимо живим Богом и његовим благодатним даровима, преко којих постајемо удеоначари Царства Христовог. По речима нашег професора, Владике Атанасија (Јевтића), у центру света је Христос, у центру са Христом је црква његова, а у центру цркве света литургија.

Раздвајање душе од тела ми називамо смрћу, и то је зло. То није био Божји план; зло накнадно улази у свет. Дакле, смрт је противна животу, и то вечном животу, којим је Бог даривао човека. Зато Христос и долази – да уништи смрт.

Свети
Јован Златоусти

БЕСЕДА НА НАТПИС ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ

Из Делâ Свѣйої
Јована Златоустої,
том пети, издање
Епархије нишке
2016.

Због чега није написао: Знамења айостіолска, или: Моћи и чудеса айостіолска, него: Дела Айостіолска? Јер нису исто дела и знамења, нису исто дела и чуда, нису исто дела и чудеса, него постоји разлика многа између једних и других.

Дело је, наиме, чин властитог труда, а чудо је дар божанскога давања. Виде ли колика је разлика између дела и чуда? Дело је плод људског зноја, а чудо је доказ божанског настојања, дело је оно што начело има у нашој слободној вољи, а чудо оно што почетке добија из божанске благодати, и ово последње је ствар мига одозго, а оно прво воље одоздо. Дело се тка и од једног и од другог, и од труда нашег и од божанске благодати, а чудо показује голу благодат одозго, оно нема никакве потребе за нашим знојењем. Дело је бити благ, целомудрен, умерен, владати гневом, надвладавати пожуду, давати милостињу, показивати човекољубље, сваку врлину увежбавати, то је дело: труд и зној наш.

Чудо је демоне изгонити, очи слепима отварати, тело лепрозних чистити, одузете удове утезати, мртве подизати и друге такве ствари творити. Виде ли колика је разлика између дела и чуда, начина живљења и знакова, нашега труда и благодати Божје?

...

Јер оцртавајући иконе ученика, и показујући шта је заправо знак препознавања апостолства, овако је казао: *По њоме ће сви њознаџи да сѣе моји ученици.* По чему? По чињењу чуда? По подизању мртвих? Не! вели он. Него по чему? *По њоме ће сви њознаџи да сѣе ученици моји, ако љубиће једни друге* (Јн. 13. 35).

А љубав није ствар чуда, него начина живљења. Јер љубав је љуноћа закона (Рим. 13. 10).

Епископ
Јован (Илић)

ГОВОР РАЗНИМ ЈЕЗИЦИМА

Духови нису само последњи по реду Господњи празник, него су њихова круна и њихов завршетак. Све што нам Божић, Велики петак и Ускрс објављују, све што ми уопште од верских истина и верске утехе имамо, све је обухваћено у духовском догађају којим се тврди: да има једног Светог Духа, који истиче из вечитог извора, из божанске дубине, који утиче на срце људско благосиљајући, облагорођавајући и оживотворавајући.

Тај Божански дух је као бујица Божјег живота, која тече кроз човечанство. Ми морамо бити радосни што у духовском догађају имамо једну очигледну слику управе, силаска и дејства Светог Духа. Ту нам се приказује како је Дух Свети са великом силом, којој се ништа не може противити, сишао са неба на окупљене ученике у виду огњених језика. Ученици, њим задахнути, почели су одмах да проповедају разним језицима. Мноштво људи, који су се ту били стекли: поклоници са целе земље Господње, који су били присутни у Јерусалиму, чуђаху се и довикиваху један другом: „Гле, нису ли сви ови, који овде говоре, Галилејци? Гле, како ми чујемо сваки свој језик у коме смо се родили? Гле, како сви Парћани, Миђани, Еламљани, сви из Месопотамије, из Јудеје и Кападокије, из Понта, Азије, Фригије и Памфилије, из Мисира и крајева ливијских код Кирина, пустињаци из Рима, Јудејци и дошљаци, Крићани и Арапи, чују своје језике.” Ова лепа слика нам јасно показује значај духовских празника. Из ње се види јасно да је језик Светог Духа универзалан – светски али у исто време индивидуалан, појединачни, лични. Он се испољава у јединству које обухвата цео свет, али и у богатој различитости. Он је једини свима заједнички, свима разумљив, за све исти, а ипак у исто време прилагођен различитим ушима, различитим односима и различитим потребама.

С погледом на то да је језик Светог Духа универзалан – светски, свима заједнички, свима разумљив, за све исти, духовски догађај чини интересантну противност према познатом догађају из Старог завета, вавилонској језичкој пометњи. Према старозаветном казивању у прастаро време у гордости и личном уображењу хтели су

људи у једној вароши подићи кулу чији би врх достигао до неба. Но, Господ дође с неба доле и помете њихове језике да нико никога више није разумео. Последица тога бејаше да се људи, који до тада сачињаваху једну потпуну целину, разиђоше на све четири стране. Овде, у догађају силаска Светог Духа видимо нешто обратно. Људи расејани, један од другог подвојени, поново се сједињују; вавилонска пометња језика престаје, из свију делова света састају се представници разних народа и језика, сви слушају духовну реч апостола и сви је разумеју. Смисао оба историјска догађаја састоји се у овоме: дух себичности, охолости, гордости и властољубља разбија свет, цепа и дели људско друштво у најситније, један другом противничке делове, који би лишили један другог и ваздуха и светлости, који би уништили један другог у непрекидној борби за опстанак. Где се год тај дух са својим бићем налази: било у кући, било у држави, било у цркви или у друштву, свуда он ствара вавилонску пометњу језика. Свети Дух, истински хришћански дух разрешава и чисти збрку и пометеност, руши преграде које постоје између појединаца, доводи људе заједници, учи их да један другог разумеју. Јер је језик Светог Духа светски, свима заједнички, али ипак прост и свакоме разумљив.

„Језик људски”, врста и начин како људи своју веру изражавају и представљају, представе људи, појмови о Богу и Божјим изворима: о свету, човеку и односу међу људима, често су врло различни, компликовани и неразумљиви. Али језик Духа Божјег, то ће рећи: оно што је суштина, снага, топлина, животни дах, заиста разуме свако дете и то је свуда исто. Када ме Дух Божји смирује у мојој охолости, кад ме кажњава у мојој лакомислености, кад ми у болу покајања улива одушевљење и обећа опроштај, када ме у жалости теши, у борби јача стрпљење и поверење и улива мир Божји – то је углавном говор Духа Божјег. Ко то не разуме? Ко то није искусио? Верски основни тонови свуда су исти. Ја их чујем како у црквеним песмама тако исто и у молитвама и

Дух себичности, охолости, гордости и властољубља разбија свет, цепа и дели људско друштво у најситније, један другом противничке делове. Где се год тај дух са својим бићем налази: било у кући, било у држави, било у цркви или у друштву, свуда он ствара вавилонску пометњу језика. Свети Дух, истински хришћански дух разрешава и чисти збрку и пометеност, руши преграде које постоје између појединаца, доводи људе заједници, учи их да један другог разумеју.

пастирским беседама. Читамо их у души побожног поклоника као и у животу просвећеног хришћанина, познајемо их у детињем уљуљкивању као и у погледима и мислима најозбиљнијег мислиоца. Тако су најзад свуда, у различитој лепоти или јасноћи, исти верски основни акорди, који странице човечје душе чине да дрхти у покрету и уздицању, у жалости, похвали, у болу и блаженству. Исти прости, узвишени вечити Божји гласови који неће никад ишчезнути и умукнути налазе се у племенитим грудима људским.

У основи би била лака ствар да један другог разумемо и у области религије: „Парћани и Миђани и Еламиђани” и сви други ма како се звали па и „странци из Рима”. Свима различитим дијалектима који су постали у току времена је један заједнички матерњи језик. Првобитни најстарији језик, који разуме свако који домовинско право и очеву кућу није напустио, лежи у основи. Његова је главна реч: „Љуби Господа Бога твог свим срцем твојим, љуби твога ближњег као самога себе”. То је хришћански основни прајезик, којим је Христос тако чисто, непоковарено, без дијалекта говорио.

Тако је и у свима другим областима: у животу народа, у међусобним односима различитих класа и staleжа, у свакодневном општењу међу људима и у наручју фамилије. Има свуда различитих говора, различитих тачака гледишта, потреба и интереса. Често пута човек стоји на другом становишту него жена, родитељи на другом него деца, богаташ на другом него сиромаш, радник на другом него послодавац. Та основна разлика у Божјем уређењу света није никаква несрећа него много више благослов и услов за сваки развитак. Али,

„Језик људски”, врста и начин како људи своју веру изражавају и представљају, представе људи, појмови о Богу и Божјим изворима често су врло различни, компликовани и неразумљиви. Али језик Духа Божјег, то ће рећи: оно што је суштина, снага, топлина, животни дах, заиста разуме свако дете и то је свуда исто. Када ме Дух Божји смирује у мојој охолости, кад ме кажњава у мојој лакомислености, кад ми у болу покајања улива одушевљење и обећа опроштај, када ме у жалости теши, у борби јача стрпљење и поверење и улива мир Божји – то је углавном говор Духа Божјег. Ко то не разуме?

када сваки мисли да је његов дијалект нормални језик, да је његов интерес једино оправдан, његово становиште једино исправно и меродавно, тада опет постаје баш из тога нова вавилонска пометња језика при којој нико не разуме другог и који води рату свију против свакога. Ипак је језик Духа Божјег свуда

разумљив, само ако се хоће разумети. Хришћански основи правде, заједнице и братства: да један другом тешкоће носимо, да смо сви делови једнога тела, који треба да служе један другом у љубави, заиста су прости, јасни и истинити, тако опште расветљени и природни. На њима почива благослов куће, срећа фамилије, успех државе, разрешење горућих питања, мир међу народима, спасење света.

Свако време има свој сопствени језик, своје сопствене потребе и погледе. Хришћански дух узима, без промене своје унутарње суштине, у свако време други начин и говори другим језиком. На други начин је Свети Дух говорио нашем народу у доба његовог стварања, на други у доба славних Немањића, на други у доба робовања под Турцима, а на други у доба борбе за ослобођење од туђинског ропства. Никад пак та невидљива сила Божја наше претке није остављала, увек им је била утешитељ и дух истине. Зашто не би требало да он и сада, у доба опште пометње разних злих језика, својим громким гласом рашчисти загушљиву атмосферу многоглагољивости, непринципијелности? Ако би се наше време могло назвати „световно“, како у добром тако и урђавом смислу: када се истичу пре свега интереси рада, индустрије, трговине, саобраћаја, науке, Дух Божји има и ту нешто да каже. Он данашњем поколењу има да покаже да све области човечјег живота и рада морају бити заденуте духом Христовим, квасцем хришћанских принципа, да је царство Божје спасоносна моћ баш у тим областима живота.

Сваки појединац има свог искуства. Сваки има своје сопствене потребе, свој развитак, бриге, жеље, погрешке, грехе, борбе и наде. Зато Дух Божји дејствује на сваког појединца на сасвим различит начин. Друкчије на непунлетне, који потребују слике и упоређења. Друкчије на пунолетне и старце, који знају разликовати језгро од љуске. Друкчије на површне и лакомислене, који још морају учити елементе моралног поретка. Друкчије на озбиљне и марљиве, који теже највишим циљевима. Друкчије радосном младићу, коме сви идеали у пуном сјају лебде пред очима. Друкчије на онога чија плећа носе свакодневни терет или чије је срце потамнело разочарањима и горчинама живота. Свакоме, дакле, говори Дух Божји његовим личним језиком: кажњавајући или тешећи, умирујући или исправљајући, будећи, опомињући или одушевљавајући, како је где подесно и како је где потребно.

Тако је језик Духа Светог језик универзалан, светски и у исто време индивидуалан – лични и сваком разумљив. Ми верујемо да Свети Дух никад неће бити готов са својим дејством и говором. Он може и хоће другим језицима говорити. Он може и хоће говорити нашем поколењу његовим језиком да би га придобио за хришћанство, да би га научио да разуме вечиту лепоту и вечиту истину хришћанства. О, Душе светлости и љубави, дођи, рашчисти пометњу језика која данашњицу раздире, многоструко трује живот, разбистри је у једну свету хармонију! Допустити да опет једном твој прости језик одјекује кроз данашњу свакодневну ларму и свакојаке демагогије људске.

Друкчије говори Дух Божји радосном младићу, коме сви идеали у пуном сјају лебде пред очима. Друкчије на онога чија плећа носе свакодневни терет или чије је срце потамнело разочарањима и горчинама живота. Свакоме говори Дух Божји његовим личним језиком: кажњавајући или тешећи, умирујући или исправљајући, будећи, опомињући или одушевљавајући, како је где подесно и како је где потребно.

Нисмо под СТАКЛЕНИМ ЗВОНОМ

Разговор са
архимандритом
Рафаилом,
игуманом Манастира
Височка Ржана

Оче, где сте провели своје детињство и који су први почеци вашег боготражења и жеље за монашким животом?

Рођен сам у северном Банату, од оца радника и мајке домаћице. Прва спознаја о монашком животу дошла ми је током школовања у богословији, од професора Стефановића, који нам је из Хиландара доносио слајдове о хиландарском наслеђу, о Хиландару, Светој гори. На крају, у петој години, кад је наша генерација ишла у посету Светој гори и Хиландару, и ја сам био тамо. Тада се код мене јавила жеља за монаштвом.

Владика банатски Амфилохије, садашњи Митрополит (црногорско-приморски), подржао ме је у мојој жељи да се замонашим. У то време он је обновио неку парохијску цркву у Хајдучици, коју су он и старац Никанор прогласили за метох Манастира Хиландар. Након мог краћег боравка у Црној Реци а потом и монашења, мене су ту ставили да будем старешина. Пошто је то био метох хиландарски, имао сам жељу да проведем неко време у Хиландару, да бих се тамо мало упознао са самим правилом и светогорским начином живота.

Које су то године биле и како је у то време функционисало братство у Хиландару?

То је било крајем 1988. године када сам отишао, и био сам до фебруара 1991. Братије, и то старије, било је негде тринаест-четрнаест, а подмлатка готово да није било. Манастир је велик, а има доста обавеза, послушања. Мало људи то у потпуности не може да носи. Али то је био идиоритмијски начин живота. Свако је живео за себе, вршио послушање, само је трпеза била заједничка.

Тада се и појавила жеља, пошто су долазили Митрополит Амфилохије и тада професор Атанасије, који још није био епископ, са предлозима да се Манастир Хиландар поврати на старе корене, то јест на општежиће, да уведе игумана, да поврати ону стару традицију која је била прекинута. Иста жеља појавила се и међу братијом, па је то и урађено.

Како вас је пут навео назад у Србију?

Вратио сам се због болести. Појавиле су ми се вене и онда сам имао много проблема због дугог стајања на богослужењу. Једно време сам провео на Хиландарском метоху који је тада био активан у Нишу, где је у то време почела да се гради црква. Како ту нисам имао изворе прихода, вратио сам се у Банатску епархију, а затим прешао у Рашко-призренску, код свог духовника, (тадашњег) Владике Артемија.

Био сам постављен у Манастиру Муштутиште, као јеромонах, да служим. Након четири године, због неслагања са једним игуманом тражио сам разрешење. Наредну годину провео сам на Светој гори, али не у Хиландару. Био сам код Бугара, у једној келији која припада Манастиру Кутлумушу. Почео сам да је обнављам, али ме је тада Владика Артемије позвао на послушност, да напишем шта се дешавало. Схватио сам да је Божја воља да се вратим у Србију, после чега на Светој гори више нисам трајно боравио.

Поново сам се вратио у Банатску епархију, где сам наредних тринаест година провео као старешина у Манастиру Баваниште. У време мог доласка у Нишку епархију, 2009. године, Његова светост Патријарх Иринеј био је још увек Нишки епископ, али је већ био изабран за патријарха. Он је помогао да добијем канонски отпуст, а по одласку дотадашњег старешине, оца Јована, одлучио да одмах дођем у Манастир Височка Ржана.

Височка Ржана је стари манастир. Јесте ли затекли некога од старих, или сте слушали приче о њима?

Ја сам дошао на братство које је остало од оца Јована. У њему је био један монах и двојица искушеника. После су се они сви повукли, ја сам остао сам. Лично нисам познавао игуманију Марту и сестре које су са њом биле. Ту је био и отац Дионисије, који је овде провео седамнаест година у својој младости, док је био са сестрама. Народ је причао о њему и долазили су му у посету за празнике... Сада нас у братству има деветорица, пет монашких лица и четири искушеника.

У периоду док сте ви сами били на Светој гори, верујемо да сте упознали и разговарали са некима од светогорских старца који су вам остали на посебан начин у сећању.

Први од њих био је старац Никанор, који је духовно био јака личност и који је у себи носио пример монаха који је ревновао. Увек је био први на богослужењима, у јутарњим часовима, исто тако и у поподневним. Трудио се да, пре свега као про-

игуман, даје пример и младима и старима који су били у његовом братству.

Друга личност је старац Пајсије, о коме сам чуо прво од садашњег Митрополита Амфилохија, што ми је донело жељу да таквог старца упознам и да га питам пар питања. Али сам се опет препуштао Богу да ми он то све уреди – кад буде прилика, то ће се десити. Кад се то и десило, да одемо до њега и да се упознамо, сама личност његова била је таква да ми је, кад сам га видео, све оно што сам имао да га питам Бог у том моменту разјаснио. Остао сам онако, да кажем, забезекнут природношћу тог човека. Био сам задовољан само што сам дошао, што је Бог благословио да га упознам и ништа ми више није требало.

Преко монаха и искушеника који се исповедају код вас, као духовник, имате слику о профилу младог човека у цркви. Има ли превеликог романтизовања духовног живота? Који је то правац којим неко ка тежи ка монашком животу треба да себе упути?

Млади људи у већини, имајући могућност да многе ствари прочитају, не питајући никога, долазе са једном представом о манастирима и духовницима, коју су сами створили према ономе шта њима одговара. Млад човек мора, у ствари, да буде као неписана књига. Људи треба да поједноставе живот, без компликованог размишљања и представа, без слика које они себи стварају како то њима одговара, да би својим слабостима само угађали и да би их потхрањивали. Ти мораш у ствари да се бориш против онога што те на то вуче, јер си иначе сигурно на путу пропасти, на путу да те непријатељ у потпуности удаљи од Господа и да те сатре.

Сада смо у периоду поста. Питамо вас и за неку поуку о потреби поста, о потреби ревновања, подвизавања.

Пошто настављамо традицију живота изгнаних из раја, треба да користимо заповест поста као средство које ће нам омогућити да лакше себе можемо да савијемо, да држимо под контролом. То је потребно да би лакше себе могао да држиш, да обуздаваш своје жеље, страсти, које ти ђаво убацује путем помисли и предлога. Пост ти даје реалну слику, да ниси сувише силан да можеш себе обуздавати у нечему. А молитва придодaje онај други део, духовно те везује за самог Творца, даје ти силу да господариш својим телом и да можеш да га држиш у контроли, која ти је потребна ради припреме за вечни живот, или ради вођења хришћанског начина живота.

За нашу браћу и сестре који су у свету, ако желе да устроје неки ритам духовног живљења, која је препорука за почетак, на шта да обрате пажњу, којим путем да иду да би могли да напредују?

Једна од основних препорука је послушање. Ако желимо да се сјединимо са Богом, морамо да слушамо Христа, оно шта нам он говори, кроз читање Светог писма, светих отаца, а и саветовање

са својим духовником, да би нас усмерио и указао на неке ствари које би требало да избацимо из свог живота, као навике или као грех касније.

У свом животу пролазимо сви кроз разна искушења. Некад оци кажу, ако нема искушења у животу значи да радиш нешто погрешно.

Нисмо под стакленим звоном да бисмо били заштићени од тих искустава, од кушања непријатеља који жели да нас удаљи од пута којим треба да идемо. Бог је дозволио слободу човеку. Ако је дозволио слободу човеку, он дозвољава непријатељу нашем да нас он искушава, да се види да ли смо ми у потпуности предани Богу и да ли ћемо успети Божјом силом да се изборимо против слабости, у ствари против наших жеља које нас искушавају.

Шта је васкрсење и на који начин треба да разумемо, зашто је оно битно?

Ако васкрсења нема, онда нема ни сврхе нашега живљења. Онда смо исто као неразумне животиње, које ће постојати један временски период, угинуће, неће их више бити нити ће се о њима знати, нити ће имати, као неразумна створења, наду на нешто боље, нешто што је трајно и вечно. Овај период поста нас припрема на оно што ће, у ствари, бити врхунац учења Христовог, страдање његово за мене, за тебе, за цео људски род, да бисмо се ослободили првородног греха. Да није васкрсао, нама би значи остала само нада на неки живот који не може да се оствари, а васкрсењем нам је показао да ће сви који су у њему и са њиме, због њега васкрснути. Основа Христовог васкрсења је вера у оно што је он показао својим животом. А ми ћемо управо као његова браћа, или као деца Божја, његовом силом и његовом љубављу бити васкрснути ако се у овом животу припремимо за вечност и заједницу са њиме.

ПРИПРЕМИ СЕ! СУТРА УМИРЕШ!

Разговор са
старцем Јустином из
Манастира Петру Вода
у Румунији

Јустин Прву рођен је 1919. године у селу Петру Вода, у региону Њамц. Постао је искушеник још у раној младости. Током Другог светског рата био је мисионар и војни свештеник. У време комунизма провео је у затвору пуних шеснаест година, зато што није пристао на то да се одрекне вере. Након дужег времена проведеног у чувеном манастиру Секу, био је именован за духовника тог манастира. Потом у свом родном месту оснива манастир Петру Вода, где уводи светогорски типик богослужења. У овом манастиру данас живи око стотину монаха. У непосредној близини подигнут је дом за старе људе, дом за сирочад и болница за сиромашне. На овом месту отац Јустин остаје као игуман и духовник, све до свог упокојења 2013. године.

Био је један од најпосећенијих духовника у Румунији. Сматрали су га наследником чувеног старца Клеопе у исцељивању духовних болести. Испред врата његове келије непрестано је био дуг ред боготражитеља. Стари духовник имао је стрпљења да прима све, делећи мудре и благе савете, од раног јутра до касне вечери. Од столице за исповест удаљавао се само за потребе служења у олтару или кратког испосничког сна. Хиљаде верних из свих крајева Румуније и преко граница, долазили су код њега, налазећи духовну утеху и благослов.

Отац је мислио да се Румунија и цео свет налазе у општој дубокој кризи, из које може да се изађе само помоћу молитве и поста. То је била и његова основна порука у ишчекивању Васкрса.

Са
румунског
превела
Данијела
Станковић

Драги брате, ово је време када је запустео наш род. Породица је разбијена, школа понижена и велики је атак на цркву. Сада су у моди абортус и развод. Најмудрији и најспособнији одлазе у иностранство, у потрази за бољом платом. Деца траже узоре не у светитељима и херојима, већ у ТВ звездама и корумпираним профитерима. Зато настаје толико породичних драма. Духовник треба да зна како да лечи, али он не може ништа ако хришћани не живе по хришћанским вредностима, већ живе блудно. Надамо се да нас Бог неће оставити, као што нас није остављао ни у остала тешка времена.

Старац Јустин је исповедао и по дванаест часова дневно. Људи су се дивили његовој физичкој издржљивости, али и томе како подноси толику количину грехова о којима слуша.

Ех, као да ја примам њихове грехе! Ја их не узимам уопште, они их остављају овде... Мораш да имаш свест о мисији, ако стојиш у столици за исповест, као и уверење да је Бог уз тебе. Он те неће пустити да паднеш испод терета зла овога света.

Старац Јустин поучавао је људе о истинском животу у Христу, свестан велике кризе у којој се налази друштво његовог времена. По његовом мишљењу, вера у Бога и у постојање другог света треба да се огледа у спремности на смрт.

Отац Клеопа је увек питао: Јеси ли спреман за смрт? Највише су одговарали да нису. Тада им је он говорио: *Припреми се! Сутира умиреш!* Хтео је да каже морамо бити спремни за страшни суд у сваком тренутку. Али модерни човек нема тај осећај да је Бог присутан и да је све у његовим рукама. Када бисмо веровали у Бога и у постојање другог света, не бисмо се плашили смрти. Тако објашњавамо херојство наших предака који су умирали у прогонима за веру, у борбама на бојном пољу или у затворима. Они су веровали у Бога и нису се плашили ничега осим Божјег суда. Поштовали су Божје заповести и радосно су одлазили у смрт.

Данас нема хероја и велика је оскудица у исповедању вере. Млади су у трци за материјалним добром, за бољим положајем у друштву. Данашња омладина готова је на било какав компромис. То не важи за све, али млади већином јесу робови материје и празне славе. Пали су у ђаволе мреже, које хране гордост и маме на удобност. У душе младих мора да се усађује скромност, да цене праве вредности, да поштују ред. Да имају љубави према родитељима и жеље да буду испуњени узвишеним циљевима, а не да буду само робови стомаку и страстима.

Једном речју, човек мора да се врати Христу. Црква мора за то да даје подстицај. Овде је потребна истинска елита, која мора да формира генерације хришћана. Политика, дух овог времена не би смела да уђе у школе. Али она је тамо већ ушла и формира човека који је слаб, којим се може манипулисати, поготово ако нема везе са истином. Треба почети од мајки, јер оне имају најважнију улогу у васпитању деце. Да обновимо породицу и да у први план доведемо хришћанске вредности. Овај успех може да донесе само искрено покајање и молитва.

Протојереј
Андреј Ткачов

МИ ВЕРУЈЕМО ДА ЈЕ ИСУС ХРИСТОС ВАСКРСАО ИЗ МРТВИХ

У име
Оца и Сина
и Светога Духа.
Христос Васкрсе!

Драги хришћани, данас вам желим говорити о ономе што је, без сумње, главно у вери нашој. Храмови наши преиспуњени су људима који верују не просто у Бога – то је достојно, али ипак мало; веома драгоцено, али ипак недостатно. Храмови наши граде се за људе и испуњавају се људима који верују у васкрсење Сина Божјег. Управо се овај догађај јавља као садржај вере наше. Кроз Сина смо и Оца познали, Кроз њега је све: „Алфа и омега”, „Почетак и крај”.

Волео бих, када бисмо у свом разумевању обновили мисао, да ми верујући у Бога заправо верујемо у Сина Божјег, у плоти дошавшег, страдашег под Понтијем Пилатом, у гробу лежавшег, из гроба уставшег и вазнетог на небо. Ми њега чекамо, подижући очи ка небу. Чекамо други његов славни, страшни и велики долазак! Погледајте у шта ми верујемо. И како је то, што имамо повезано са очевидном чињеницом – „Христос васкрсе”. Почнимо од најједноставнијег. Од крсног знамења. Кома би се јавила помисао да се осењује знаком страдања, да је Христос напосто био разапет и да је напосто умро? Никоме! Но, пошто он умре и васкрсе, крст се од оруђа мучења преображава у знак победе. Сходно томе, сваки пут када се осенимо крсним знаком, ми исповедамо да Христа у гробу нема. Био ти у Јерусалиму или не, видео ти тај празан гроб или не – није толико важно. Ти тачно знаш, да њега тамо, у гробу, нема. Али не зато што су га његови ученици украли, како баснослове „обрезани”, већ зато што је он – живи у векове! И по сили „живота” не престаје да „смрћу смрт уништава”.

Таквом крсном знамењу последује вера. У једном се катихизису говори да је крсно знамење – благодатно тајинство, савршено за све хришћане без обзира на пол, узраст и свештенички чин. С вером прихваћени крст који толика чудеса већ учини, што се све ни у књиге сместити не може. И још ће толико учинити.

Даље, Свето еванђеље, које сте дужни читати према својим могућностима сваки Божји дан... Ако, пак, не читате, онда – слушајте! Данашња техника то омогућава, да су нам руке заузете послом, а уши занете речју Божјом. Искористите технику да ради за вас! На овај начин ће техника радити за вас, а не да ви служите њој. У аутомобилима вашим имате радио, у кућама вашим – рачунаре, у џеповима вашим – телефоне, све то треба бити попуњено записима, Посланицама апостола Павла, старозаветним књигама, причама, псалмима, премудростима Соломоновим, и тако даље. Учините да савремена техничка достигнућа раде за вас, а не ви за њих, тако да се ви не бисте противили цивилизацији, а поставили себи за службу.

Тако, Свето еванђеље које смо ми дужни читати и слушати, треба и у своје сећање смештати и урезивати. Ако би, пак, то била нека књига о мртвоме човеку, ко би је читао? Читали би је можда само научници. Кога би она грејала? Па ипак, светли зраци Еванђеља греју до данашњега дана стотине хиљада душа.

15

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Са
руског
превео
Лазар
Павловић

А тек колико људи спасава. Колико из таме на светлост људи преводи. А све то јесте, јер је то књига вечноживога Исуса. И он благоволи да кроз Еванђеље са нама разговара. Неопрости-ви је грех пренебрегнути ту књигу. А читати је ретко – то чине обично само лења, млака и то-божња деца Божја.

Крсно знамење и Свето еванђеље – знаци су Распетог и Васкрслог из гроба. А шта је крштење наше? У кога се крстимо и зашто? Крштење значи погружење; погружење у воде трикратно, а собом симболизује сошествије наше ка Христу у гроб. Ми се, дакле, крштавамо у смрт Исусову. Памтите то? Ми смо крштени: „У Христа Исуса, и у смрт његову”. Он је умро ради нашега спасења, а васкрсао – оправдања нашега ради. И по-гружени некада давно у воду „У име Оца и Сина и Светога Духа” сишли смо к њему тридневно у гроб. Затим, изронивши из воде, уздижемо се одатле са Исусом, уставшим из гроба. Да ли се свагда сећате тога? Крштење наше са Христом нас сједињује, и тако је оно (крштење) неразори-во свезано са тајном Христовог васкрсења из мртвих.

Свето покајање – ко нама опрашта грехе: отац Петар, отац Симеон, отац Тома? Не. Грехе наше прашта нам сам Господ Исус Христос, васкрсли из мртвих, који је свагда уз сваког свештеника. Њему то није тешко. Од једне свеће, милион свећа се зажиже, а да прва никада не престаје да обасјава. Тако је и Христос један, али за сваким свештеником ходи. Њему није тешко чудеса творити. Примером, католички свештеник говори: „Ја ти праштам грехе”. Свештеник православни никада тако не говори.

Он неупоредиво смиреније говори: „Господ Исус Христос да теби, чедо, опрости грехе твоје. И ја, недеостојни јереј, влашћу од њега (Христа) датом ми, праштам ти и разрешавам те од свих грехова твојих.” Пазите какво је смирење у свему томе! Колико је мало овде гордости и преузношења, не горди се ничим. Не „Ја”, него „Он”. Али, и то „Ја” које делује, делује његовом влашћу. Него, где је Господ ту власт обрео? По сили васкрсења све-тога свога. И он сад нама проповеда: „Идите по свету, научите све народе, крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа” (ср. Мт. 28. 19-20).

Како би се људи по свим странама света кајали? О томе Павле говори: „Али не гледајући Бог на времена незнања, сада заповеда свима људима да се покају. Да се покају и приме опроштај у име Васкрслога (не само проповеданог, него васкрс-лог) из мртвих Исуса” (ср. Д. Ап. 17. 30-31).

Посебна тема: веза васкрсења Христовог и тајне брака. Јер је невеста – црква, а женик – Христос. Он је и изашао из гроба као женик. Тако се и поје: „Исходившем Христу као женику из гроба” (канон Пасхе). Следствено томе, и тајинство бра-ка је са васкрсењем Христовим повезано.

А црквена звона са звоника, са чим су она пове-зана? На шта нас она позивају? Ка Васкрслومه, зар не? Шта то, уопште имамо, а што нам о Ва-скрслом не говори? У шта ми верујемо, браћо? У шта ми верујемо, сестре? У то, да је нужно средом рибу јести? У петак појати панихиду? И акатист прочитати? Не. Главно је то да ми ве-рујемо у то да је Исус Христос васкрсао из мрт-вих: „Смрћу смрт уништи, и онима у гробовима живот дарова”. У гробовима очајања, у гробо-вима унија, у гробовима плотских похота, у гробовима безумља. У тим гробовима лежећим, и нама, живота дарова.

И ако би пасхална вера била живљена по свој Русији тако како то доликује: када би од Кам-чатке до Калиљинграда, од земље Франца Јоси-фа, па до јужних граница све руске земље биле један најлепши храм Васкрслом Исусу, и ако би то тако било, то би се онда међу нама и испу-нило Пасхално слово Светог Јована Златоустог: „Нека нико не оплакује сиромаштину, јер се јави опште царство. Нека се нико не боји смрти, јер нас ослободи Спасова смрт. Нека нико не ту-гује због грехова, јер опроштај засија из гроба.” Када се не будемо бојали беде, грехова, смрти, то ће значити да смо наше срце предали у руке Васкрслом. То је наш задатак. Ми смо још увек на путу. Један за другим празником. За сваки бу-дући празник. За свако свето васкрсење, у коме човек не сме спавати; подигнимо се на ноге – из постеле као из гроба, и похитајмо славити у ве-кове живога Исуса Господа.

А потом све остало. Амин. Христос Васкрсе!

Митрополит
Калист Вер

СМЕМО ЛИ СЕ НАДАТИ СПАСЕЊУ СВИХ?

Има питања на која ни у којој мери на нашем садашњем ступњу знања не можемо дати одговор, а опет, колико год да нема одговора, не можемо избећи да та питања постављамо. Гледајући иза прага смрти, ми питамо: Како може душа постојати без тела? Каква је природа наше обестеловљене свести између смрти и коначног васкрсења? Каква је тачно веза између нашег сада постојећег тела и „тела духовног” (1. Кор. 15. 44) које ће праведни примити у будућем веку? Најзад, не и најмање важно, питамо: *Смемо ли се надати сијасењу свих?*

Први разлог који се наводи у прилог општој нади јесте сила божанске љубави. Као Бог који бескрајно састрадава, тврди се да Творац у својој милости и праштању није зловољан већ неизмерно трпељив. Он не присиљава никога, али ће заправо чекати док свако од његових разумних створења вољно не одговори на његову љубав. Божанска љубав јача је од свих сила таме и зла у свету, и на крају она ће превладати. *Љубав не њресџаје никада* (1. Кор. 13. 8); она се никада не исцрпљује, никада не окончава. Ово позивање на непобедивост божанске љубави најјачи је аргумент у прилог општој нади.

Други разлог је оно што знамо о суштини пакла. По речима Светог Исака Сирина, пакао не значи Божје одбацивање људског рода, већ људско одбијање Бога. Он није казна коју нам Бог наноси, већ стање ума у којем ми кажњавамо себе. Бог не затвара врата онима који су у паклу; он не повлачи своју љубав од њих, већ су они ти који стврдњавају своје срце против те љубави. Стога, пошто су они који се налазе у паклу и даље обухваћени божанском љубављу, остаје могуће да ће они једнога дана отворити своја срца ка овој свеприсутној самилости, а када то буду учинили, они ће открити да Бог није престао да их љуби. *Ако ли изневеримо, Он осџаје веран, јер се не може самој себе одрећи* (2. Тим. 2. 13). Његова природа је љубав, и он не може престати да буде то што јесте.

Још један разлог је непостојаност зла. *Ја сам онај који јесџе*, каже Бог Мојсију у горућем грму, у 2. Мојс. 3. 14 према верзији Септуагинте. Бог

је биће и стварност, и он је искључиви извор свег постојања. Зло је, на другој страни, у строгом значењу небиће и нестварност. Зло и грех немају никакво супстанцијално постојање, јер они нису твар коју је Бог створио; они су извртање добра, паразит – не исказ већ придев. Постојање је, дакле, добро, јер је оно дар Божји; и све што постоји, самом чињеницом постојања, задржава неку везу са Богом који је једини извор постојања. Отуда, где је постојање, ту има и наде – чак и за ђавола.

Против опште наде први је аргумент о слободној вољи. Зато што су људи слободна бића, тврди се да она имају слободу да одбију Бога. Његови дарови су нешто неопозиво; он никада неће одузети од нас моћ вољног избора, тако да смо слободни да му говоримо „не” кроз читаву вечност. Овакво бесконачно одбијање Бога је у дословном смислу суштина пакла. Зато што постоји слободна воља, мора такође постојати и могућност пакла као места патње која заувек траје. Одузмете ли ту могућност, ви поричете слободу. Нико не може бити приморан да уђе у рај против његове воље. Како сматра руски теолог Павле Евдо-

кимов, Бог може све – осим да нас натера да га волимо, тако да тамо где нема слободе избора нема ни љубави. Док позивање на силу божанске љубави сачињава најјачи аргумент у прилог општег спасења, ово позивање на слободну вољу извесно је најјачи разлог друге стране. Значајно је то што обе стране у овој дебати, мада на различите начине, траже главну подршку у чињеници да Бог је љубав.

Али, на то се може приговорити овако. Ако Бог никада не одузима од нас слободу избора, и ако ту слободу задржавају и они који су у паклу, зар није могућност покајања једна трајна опција за њих? Они који оспоравају општу наду одговарају да постоји једна тачка после које нема повратка, када покајање постаје немогуће. Проклете Бог не лишава слободе, али злоупотреба њихове слободе на крају постаје тако дубоко укорењена у њима да се они стога не могу променити, те тако остају заувек везани својим ставом одбијања. Бог није престао да их љуби, али они су себе учинили неспособнима да икада више одговоре на ту љубав.

Често се тврди да је супротно божанској правди то да зли уживају исту награду као праведни; морални склад универзума биће нарушен ако злочинци не приме своју казну. Овај аргумент је далеко слабији од претходног. Како с правом инсистира Свети Исак Сирин, наши људски појмови правде непримењиви су на Бога. Он није

Бог освете већ љубави која опрашта; његова правда није ништа супротно у односу на његову љубав. Када кажњава, његова намера није да узврати већ да излечи.

Конечно, постоји морални и пастирски разлог против наде у спасење свих. Они који су против опште наде често кажу да таква нада лишава хришћанску поруку смисла у погледу њених упозоравања и потцењује сва она места која доследно кроз читав Нови завет позивају на буђење. Ако би нам биле омогућене неограничене даље промене после смрти, и ако бисмо у сваком случају сви завршили на истом месту без обзира шта је ко чинио у овом животу, на шта онда позива проповед хришћанске поруке, и чему потреба за обраћењем и покајањем овде и сада? Ако је победа Божје љубави неизбежна, и ако ми у крајњем случају ту немамо шта да бирамо, зар то наша садашња дела у погледу моралних одлука не чини тривијалним и бесмисленим?

Ориген је био свестан ове потешкоће. Он саветује да учење о апокатастази буде држано у тајности, јер ако би се оно проповедало недораслима, то би их навело да постану непажљиви и незаинтересовани. Свети Исак Сирин суочава се с тим проблемом на други начин. Немерљива је разлика, истиче он, у томе да ли неко одговори на божанску љубав овде и сада или тек након небројених векова. Чак и ако мучење у паклу није вечно, оно свакако остаје истински ужасно и неподношљиво.

Како усагласити два начела: да је Бог љубав и да су људска бића слободна? Док постојимо у времену, не можемо учинити ништа више до држати се оба принципа одједном, признајући да начин њиховог коначног усаглашавања остаје тајна коју сада не можемо схватити. Чекајући на оксфордској станици воз за Лондон, понекад прошетам до самог краја дуге платформе на северној страни, све док не угледам натпис: „Забрањен пролаз даље. Казна – 50 фунти”. У дискусији о будућој нади, потребно нам је слично упозорење: „Теолозима је забрањено да иду даље од ове линије” – примерену казну препуштам читаоцима да одреде сами.

Ориген је, без сумње, погрешно тиме што је покушао да каже сувише. Наше веровање у људску слободу значи да немамо права да категорички тврдимо: „Сви морају бити спасени”. Али наша вера у божанску љубав чини да се смемо надати да ће сви бити спасени. Пакао постоји као могућност зато што постоји слободна воља. Ипак, верујући у неисцрпну привлачност Божје љубави, ми се усуђујемо изразити наду да на крају тамо неће бити никога. Зато нека наше последње речи буду оно што је рекао Свети Силуан Атонски: „Љубав то не би могла да поднесе... Морамо се молити за све”.

ОРИГЕН
АЛЕКСАНДРИЈСКИ

СВЕТИ
ИСАК СИРИН

Извор:
Bishop Kallistos Ware,
„Dare We Hope for
the Salvation of All?
Origen, St Gregory of
Nyssa and St Isaac the
Syrian”, in:
*The Collected Works
Volume I The Inner
Kingdom*, St Vladimir’s
Seminary Press
Crestwood, New York
2001, 193-215; Prev.
publ. in *Theology Digest*
45:4 (1998), 303-17.

Милица Станковић

ЗАКОНОДАВСТВО ЦАРА КОНСТАНТИНА ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

имовину и пљачкали због доспелости плаћања. Плате у администрацији су упетостручене, али је похлепа и даље расла.

Цицерон је рекао да су поступци моћника погубни за државу, не само зато што се сами препуштају пороцима, већ зато што их шире, и да је њихов пример фаталнији од њихове грешке, као и да је мали број грађана који су стекли положај и достојанство довољан да поквари или исправи обичаје. Цар Константин је успео својим законодавством (царским законима, тј. царским конституцијама сачуваним у *Codex Iustinianus (CI.)* и *Codex Theodosianus (CTh.)*: едиктима, наредбама, мандатима, рескриптима), које се базирало на хришћанским врлинама, и додатно, деловањем цензора и заштитника грађана - *defensor civitatis* (ἐχθρὸς или σύνδικος), да се у великој мери избори са корупцијом и да консолидује царство у целини. Он је законом регулисао да нико не може добити службу Ducenarius, Centenarius, или Hiarchia путем услуге или наклоности, већ по заслуги, и да ће се надређени именовати према њиховом месту у регистру, јер стање целокупне класе захтева да наредни буде човек доброг морала, да има одређене квалификације, и да цару буде представљен од стране учитеља, како би, уколико сматра да је исправно, потврдио именовање (*CI. 1.31.1*).

Корупција се у Римском царству може посматрати са два аспекта: етичког, као губитак врлине у политичком поретку, стање које се заразно и дифузно ширило кроз читаву заједницу, и са легалистичког, као злоупотреба јавних функција у приватном интересу, и обухватала је покровитељство, подмићивање, изнуду и превару. Римски правници су савршено добро разумели суштину политичке корупције, коју су називали *ambitus*, дефинишући је као покушај кандидата да утиче на исход избора путем мита или других облика „меке моћи”. Политичари Римског царства су своје амбиције остваривали путем мреже патроната, богатства и статуса. Један од највећих проблема био је избор новог цара. Диоклецијан је остао цар убиством актуелних савладара, браће Карина и Нумеријана, и извикивањем од стране војске. Као дете ослобођеног роба, према закону није могао ући у сенат, нити стећи високи положај у друштву, тако да је успостављањем тетрархије, преко Констанција Хлора, Константиновог оца, успео да се повеже са аристократијом. Знатно је увећао бирократски апарат, тако да је број државних службеника био скоро 35 000, што је представљало потенцијалну опасност за низ злоупотреба. Фактори који су додатно доприносили корупцији, били су политички аматеризам и неадекватна правна регулатива. Са друге стране, економија је била у колапсу, инфлација огромна, тежак терет опорезивања исцрпљивао је становништво, док су војници све више пленили

Цар Константин је успео својим законодавством, које се базирало на хришћанским врлинама, и додатно, деловањем цензора и заштитника грађана, да се у великој мери избори са корупцијом и да консолидује царство у целини.

Цар Константин је свим становницима царства дао дозволу да акламацијама похвале праведне и пажљиве судије, како би могао да их унапреди и повећа разлику између њих, али и да дају притужбе на неправедне и злонамерне судије, како би били јавно осуђени и како би осетили строгост царева цензуре, с тим, да преторијански префекти и војводе који су именовани у провинцијама, морају цару да доставе све жалбе грађана на разматрање (*CI.*

Ауторка је професорка Правно-пословне школе у Нишу

1.41.3). Наредио је да гувернери провинција не смеју ни да саслушавају, ни да одлучују у предметима у којима има интереса моћна особа коју не могу казнити, и да ту особу морају пријавити цару, или да о случају обавесте преторијанску префектуру, која може донети одредбу за одржавање јавног реда и исправљање грешака нанетих слабима (CI. 1.41.2). Адвокатима је забранио узимање прекомерних и незаконитих сума под изговором да се ради о накнади, прописујући да ће сви који су криви за озбиљну штету нанету странкама, одмах бити избачени из професије због изнуде (CI. 2.6.5). Константин је наложио да све особе треба да буду упознате са износом наметнутих такси, односно пореза, као и са чињеницом да нико нема власт да прикупи више или мање од наметнутог износа, те уколико би гувернер или било који други изасланик ослободио неко лице плаћања дела пореза, био би присиљен да тај део исплати из сопствене имовине (CI. 10.16.4). Листа пореских обвезника са дугованим износима морала је бити направљена без икаквих злоупотреба (CI. 10.19.1). Како је био свестан чињенице да сакупљачи пореза делују у дослуху са моћним особама, и да имају обичај да већи део терета опорезивања преносе на особе нижег ранга, законом је дао право сваком лицу које је у стању да докаже да му је порез на овај начин наметнут, да плати само првобитно утврђени износ (CI. 11.57.1). Као одговор на растући утицај локално моћних земљопоседника, Константин је прогласио да казне чекају оне који су силом отели туђу имовину (CTh. 2.26.1; CI. 8.4.5).

У циљу супротстављања поступцима локалних земљопоседника, задужене земљораднике је законски заштитио од заплене имовине, како би наставили са обрадом земље (CTh. 2.30.1; CI. 8.16.7).

Цар Константин је „вратио” установу цензуре у римски правни систем, што показује да је римски морал био озбиљно нарушен. Дужности цензора обављала су двојица судија, који су били одговорни за надзор јавног морала и одређених аспеката државних финансија. Сачињавали су *census* – попис грађана и њихове имовине, са евидентирањем њиховог статуса. Како су цензори састављали листе сенатора за наредни период, могли су у новим листама изоставити имена

оних лица која су сматрана недостојним, а актуелне сенаторе су могли „избацили” из сената. Уколико је судија поступао на начин који не приличи његовом достојанству, примао мито, фалсификовао документа или на било који други начин злоупотребио свој положај, бивао је означен цензорском нотом, чија је последица могла бити *infamia* – губитак позиције у државној служби и низ правних ограничења.

Египат је највише патио од свих провинција у време тетрархије. Његов положај и ресурси (рудници злата, смарагда, порфира, производња житарица и тканина), од најранијих времена су га обележили за контролу и експлоатацију од стране Римљана. Велико богатство Египта било је прави изазов за државне званичнике. Из тог разлога, заштитник грађана – *defensor civitatis*

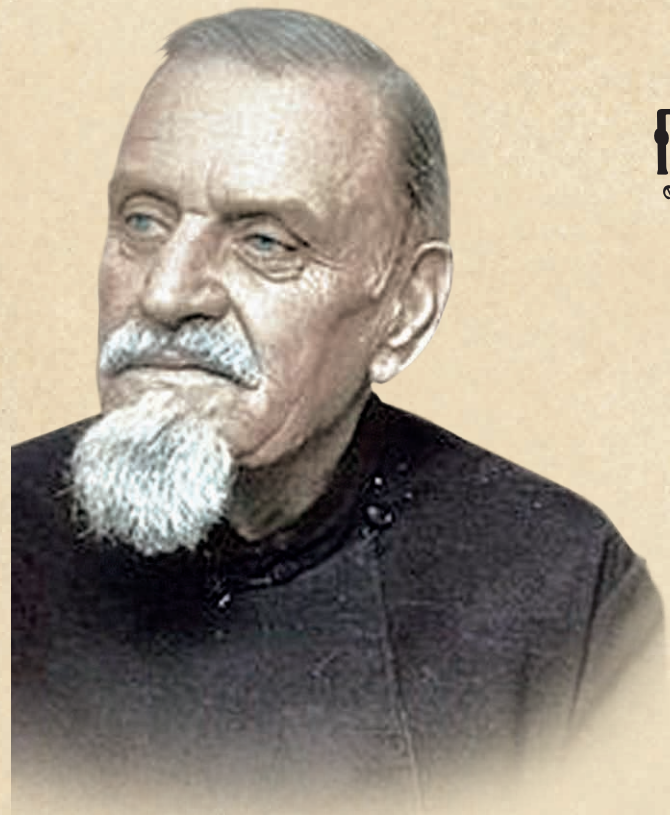
је за време Константинове владавине био веома активан орган у Египту, а који је штитио појединце од фискалног изнуђивања и сагледавао притужбе и жалбе које су се односиле на имовину. То је био локални званичник беспрекорне биографије, узвишених ставова, и са моралном сврхом, који је својим интервенцијама бранио сиромашне од екцеса моћника и пљачке бирократије.

Кроз личност првог цара хришћанина, идеја социјалне правде, која штити немоћне а кажњава сурове и дрске, не базирајући се на друштвени положај и статус, изнова је откривена у етосу новопроявљене државне вере. Она полако али сигурно утире пут ономе што ће свој врхунац пројавити у сагласју цркве и царства у Византији, где ће црква постати савест царства, а царство њен заштитник. Да би се кренуло тим путем, морала је најпре бити уништена корупција, која је отров сваког друштва. Константин је затекао коруптивно царство, труло од порока, али га је систематски „лечио” законима који су импресивни, чак и по савременим стандардима. Корупција је и данас болест на коју није имуна ниједна држава, и која захвата све друштвене сегменте. Владавина цара Константина је одличан пример како владар може својом хришћанском вером утканом у законодавство, успешно да решава проблем корупције и да право изједначи са правдом.

Као одговор на растући утицај локално моћних земљопоседника, Константин је прогласио да казне чекају оне који су силом отели туђу имовину. У циљу супротстављања поступцима локалних земљопоседника, задужене земљораднике је законски заштитио од заплене имовине, како би наставили са обрадом земље.

Милош Павловић
**ПРОТА
ДРАГУТИН
ЂОРЂЕВИЋ -
МОРАВСКИ
ВУК КАРАЦИЋ**

Навршило се двадесет лета од упокојења блажене успомене протојереја ставрофора Драгутина М. Ђорђевића (1907–1999). Прота Драгутин је у народу био од милоште познат као прота Гуте, а због свог обимног научног рада добио је надимак „Моравски Вук Караџић”. О овом великану лесковачке науке и културе већ је много писано (издвајамо: Милан Ж. Трајковић: „Прилози за биографију проте Драгутина М. Ђорђевића”, *Лесковачки зборник* LI, 2011, 395–404), али обимније истраживање његовог стваралаштва тек предстоји. Бројни његови радови и казивања мирују у рукописима и чекају да буду публиковани и тако постану доступни стручној и заинтересованој јавности.

Као ученик богословије у Битољу, Драгутин је биран за председника ђачке дружине „Братство”. Објављивао је текстове у гимназијском листу *Глас омладине с јуја* и писао песме које су се нашле у збиркама штампаним у Сарајеву (*Песме будућих I, II и III*). Из Битоља се враћа у родни Лесковац 1928. године, где се најпре запослио у општини као писар. Оженио се Надеждом (дев. Миленковић) са којом је родио четири сина.

У свештенички чин рукоположен је 1930. године када добија Парохију црквничку, са седиштем у Доњој Локошници. Ту је службовао шест година. За то време толико се навикао на сеоски живот, да је ово место, према сопственом сведочанству, с тугом напустио. У том периоду написао је рад *Црква бабичка Света Тројица*.

Владика Јован Илић преместио га је у нову Парохију турековачку 1936. године. Четири године касније, поводом деведесетпетогодишњице Турековачке цркве, написао је брошуру *Црква њурековачка Сабор свейих Ајосиола 1845–1940*. Ова брошура дошла је до руку професора етнологије др Миленка С. Филиповића. Прочитавши је, он му се обратио писмом и предложио му да се определи за етнологију. Прота Драгутин је прихватио професорову сугестију и отпочео свој многотрудни и плодни сакупљачки и истраживачки рад на пољу народних прича, умотворина, басни и обичаја.

Прота Драгутин написао је 2260 страница текста, односно 430 библиографских нумера, сакупио 500 народних прича и предања, 700 песама, лирских, епских, шаљивих. На првом месту треба поменути четири монографије које представљају круну његовог научног стваралаштва. Прве три је издала САНУ, а четврту Народни Музеј у Лесковцу, чији је био дугогодишњи сарадник. САНУ је издала њиге: *Животи и обичаји народа у лесковачкој Морави* (1958), *Српске народне њриповейке и ѡредања из лесковачке обласџи* (1988) и *Народне ѡесме из лесковачке обласџи* (1990). Народни Музеј у Лесковцу објавио је монографију *Животи и обичаји народни у лесковачком крају* (1985).

Био је члан Савеза удружења фолклориста Југославије, Етнолошког друштва Југославије, Међународног друштва антрополога и етнолога, Друштва за изучавање здравствене културе у Југославији, Историјског друштва Лесковца, редакције *Лесковачкој зборника*, као и један од његових оснивача и сарадника од првог броја 1961. године. Био је учесник на међународним конгресима фолклориста у Паризу (1960), Москви (1964), Анкари, Трнову, Охриду, Дојрану. Давне 1967. године међу првим радницима у култури добио је Октобарску награду града Лесковца. Носилац је и Вукове награде, те свој надимак „Моравски Вук Караџић” носи с правом и заслужено.

Прота Драгутин писао је много и вредно, његов рад био је признат и за живота и после смрти, многи Лесковчани још увек га се са радошћу и топлином у срцу сећају, нарочито његови парохијани у Турековцу и околини где је деценијама брижно служио.

МАНАСТИР СВЕТОГ РОМАНА У ЂУНИСУ

Манастир Светог Романа, једна од највећих светиња Епархије нишке, налази се у доњем току Јужне Мораве, близу њеног ушћа, односно спајања са Западном Моравом код Сталаћа. По свом географском положају, он припада Мојсињској гори, на којој је, према црквено-народном предању, некада било више од двадесет монашких насебина. Почеци овог манастира налазе се у дубокој средњовековној прошлости. Постоје летописи према којима он своје часно име носи близу хиљаду година, из времена пре светих Немањића.

Тачан датум његовог настанка није познат, као ни име ктитора који је подигао првобитну богомољу на овом месту. Најстарији писани податак о њој стоји у повељи византијског цара Василија II, издатог 1019. или 1020. године. Према том податку, ова светиња добила је име по пустиножителу, преподобном оцу нашем Роману, чудотворцу и угоднику Божјем, који се у овом крају подвизавао пре више векова. О његовој личности постоје најмање две различите верзије, које научно још увек нису доказане ни потврђене. По првој од њих, преподобни Роман био је ученик и следбеник чувене Охридске школе из IX века. Према другој, он је припадао групи синаита, који су испред турске најезде избегли у Србију током XIV века.

Према једном предању, поштоваоци и поклоници свечевог гроба подигли су на том месту скромну црквицу, док је по другој верзији Светоромански храм подигао Свети кнез Лазар, десетак година пре Косовског боја. Слично

СВЕТИ

РОМАН

многим другим нашим светињама и ова је пљачкана, паљена и рушена, да би на крају сасвим запустела. У таквом стању била је све до пред крај XVIII века, када је била обновљена и добила свој садашњи изглед и величину.

Гробница Преподобног Романа налази се у засебној просторији с јужне стране манастирске цркве. У њој се свакодневно читају молитве Преподобном за многе и различите потребе народа, а забележена су многа чудесна исцељења. Манастирски звоник или „столп” са своја два звона јединствена је грађевина у целом Поморављу. Озидан је од камена у три нивоа, свега неколико метара са јужне стране цркве. Манастирска порта прекривена је разнобојним речним каменчићима поређаним у мозаичкој техници, која је дело монаха Симеона из друге половине XIX века. При дну потока непосредно близу уласка у манастир налази се извориште свете воде.

Постоје подаци да је у турско време у Светом Роману постојала школа, у којој су се обучавали парохијски свештеници, народни учитељи и монаси. У току Првог светског рата овде је са благословом Епископа нишког Доситеја радио „Дом Свете Јелене”, назван школом милосрђа, а по његовом завршетку ту је отворена прва основна школа за оближња села. У минулим ратним временима, посебно за време Карађорђевог устанка, овај манастир био је нека врста ратне болнице, како за војнике тако и за цивилно становништво. У порти овог манастира опoјан је и сахрањен руски племић и добровољац, пуковник Николај Рајевски, кога је велики руски

писац Лав Толстој узео за главног јунака свог романа *Ана Карењина*, грофа Вронског. Када је његово тело, на захтев његове мајке, пренето у Русију, срце му је враћено у исти гроб, који је после тога скромно обележен и до данас се налази у порти манастира.

Живот манастирске обитељи у XX веку унапређен је доласком знамените игуманије Дарије, некадашње настојатељице сестринстава у манастирима Наупара и Дивљана, са десет сестара 1960. године. Тада ова светиња први пут у својој историји постаје женски манастир. Током наредних деценија, Манастир Светог Романа с правом је сматран једним од најрепрезентативнијих женских манастира у Српској православној цркви. После упокојења мати Дарије почетком деведесетих година прошлог века, на чело сестринства ступила је игуманија Марина. Дугогодишњи духовник Манастира Свети Роман био је отац Доментијан, док од каснијих духовника вреди поменути протосинђела Никодима (Ђуракова), некадашњег ректора Призренске богословије.

До значајног унапређења организације и богослужбеног живота у Манастиру Светог Романа дошло је августа 2012. године, на празник Благе Марије, доласком новог братства на челу са настојатељем обитељи, оцем Дамаскином. Заједно са њим дошла су још тројица искушеника из Манастира Суково. Исте године братству се придружио јеромонах Атанасије из Манастира Липовац, као и искушеник Небојша, који је убрзо постао монах Димитрије. Наредне, 2013. године, братству се придружио монах Христифор. Јеромонах Атанасије и јерођакон Роман су по благослову Епископа напустили братство, а монах Димитрије упокојио се 2015. године од последица тешке болести.

Отац Дамаскин добио је чин протосинђела у марту 2013. године, а на дан манастирске славе 2018. године произведен је у игумана са чином

архимандрита. Уочи Васкрса 2014. године братству се придружује и знаменити нишки презвитер, пензионисани прота ставрофор Влајко Грабеж, који добија дужност духовника за посетиоце и служашћег свештеника.

Доласком новог настојатеља и братства, манастир је доживео велику обнову. Реновиране су манастирска гостопримница и трпезарија, кухиња и помоћни објекти, адаптиран читав простор на манастирској економији (раздвојен од остатка манастира потоком): некадашња штала је генерално реновирана и прилагођена за потребе братства. Основна делатност на економији постало је пчеларство. Предузети су и други важни радови: замењена је столарија, постављена изолација, уређене фасаде, замењена инстала-

ција, уведено централно грејање у цркву и у конаке, испред улаза направљен савремени паркинг, за посетиоце манастира урађени нови тоалети, асфалтирана економија и обновљена два моста. Још већи значај има обнова духовног живота у манастиру. Од Васкрса 2013. године ово је још један манастир Епархије нишке у којем се свакодневно служи света литургија. Сваке вечери служи се вечерња са јутрењем и првим часом,

док се ујутру служе правило, трећи и шести час са литургијом. После литургије верници се примају у манастирску трпезарију, на послужење и разговор. На свакој празничној и недељној литургији одржавају се беседе, а касније редовна поука или предавање. Гости у свештеном чину, који за то имају афинитета, добијају прилику да беседе било у цркви или трпезарији. На молбу домаћина посетиоцима се понекад обраћају и лаици, обично професори, лекари и слично, говорећи на разне душекорисне теме.

Фото: Медјиско-информативна служба Епархије нишке

МАНАСТИР СВЕТОГ ЈОВАНА БОГОСЛОВА У ПОГАНОВУ

Фото:
 Архив Епархије нишке
 Wikimedia

Манастир Светог Јована Богослова у селу Поганову (раније Доброшеву) код Пирота, задужбина је српског средњовековног велможе Константина Драгаша Дејановића и његове кћери Јелене, византијске царице, супруге византијског цара Манојла II Палеолога. Манастир је подигнут 1395. године, а због своје локације и тешке приступачности никада није пустошен. До 1927. године није постојао никакав пут до манастира, јер је кањон реке Јерме у потпуности био непроходан. Захваљујући овоме, манастир је у потпуности задржао аутентичан изглед.

ЈЕЛЕНА и МАРА - ВЕЛИКЕ СРПСКЕ ЗАДУЖБИНАРКЕ

Прва је **Јелена Дејановић Палеолог**, византијска царица, кћерка српског велможе Константина Дејановића Драгаша и супруга византијског цара Манојла II Палеолога, мајка последњих византијских царева Јована VIII Палеолога и Константина Драгаша.

Ова знаменита жена ктиторка је Манастира Светог Јована Богослова код Пирота. Након погибије свог оца Константина Дејановића Драгаша у бици на Ровинама 1395. године, она наставља изградњу манастира који је са својим оцем започела.

Као византијска царица, остало је за њу забележено да је била чувена по својој лепоти, мудрости и правди. Након смрти цара

Манојла II Палеолога 1425. године, замонашила се у манастиру Кира Марта у Цариграду, поневши монашко име Ипомнија. У Манастиру Светог Јована у Петриону основала је дом за старе и потребите, о којима је бринула до краја свог живота. Била је мајка десеторо деце. Упокојила се 23. марта 1450. године, а уврштена је у календар светих у лику преподобних жена. Спомен Преподобне Јелене - Ипомније празнује се 29. маја. Њена лобања чува се у Манастиру Светог Патапија у Лутраки у Грчкој.

Епархија нишка под својим духовним омофором чува две важне задужбине, подигнуте непосредно пред слом српске средњовековне државе – Манастир Светог Јована Богослова код Пирота и Манастир Пресвете Богородице код Куршумлије (који се налази у фази обнове).

Ове задужбине везане су за две особе које улазе у ред најважнијих жена српског средњег века.

Друга важна Српкиња из овог периода била је **Мара Бранковић**, кћерка деспота Ђурђа Бранковића и жена султана Мурата II. Ова знаменита жена представља несебични пример жртвовања за свој народ. Одмах по ступању Ђурђа Бранковића на престо српске деспотовине, 1435. године она је отишла у харем султана Мурата II. У Цариграду је боравила до смрти султана Мурата II, 1451. године. Од Муратовог наследика Мехмеда II добила је на располагање Дубочицу и Топлицу. Предање казује да је код Манастира Пресвете Богородице код Куршумлије имала свој двор, а да је читав комплекс манастира био под њеном заштитом. Брдо изнад манастира и данас се назива Марино брдо, а остаци једне грађевине називају се Марина кула.

Након смрти деспота Ђурђа Бранковића 1456. године била је веома утицајна на српском двору. Због несугласица са братом Лазаром одлази код султана Мехмеда II, од кога добија имање код Дафнија у Грчкој. Дафни је био пут који је водио од Србије ка Светој гори, коју је Мара помагала до краја свог живота. Након пада Цариграда 1453. године пренела је из овог града важне реликвије на Свету гору, које су захваљујући њој сачуване. О њеном утицају говори и чињеница да је директно изабрала неколико цариградских патријараха (све осим Геннадиија Схолариса). Највише је помагала Манастир Хиландар и Манастир Светог Павла, а након њене смрти сву имовину оставила је Хиландару. Упокојила се септембра 1487. године, највероватније у Дафни. Не зна се са сигурношћу где је сахрањена, али се претпоставља да је у питању Манастир Пресвете Богородице Икосифинисе у Егејској Македонији.

Протојереј
Тихомир Танасијевић

ЦРКВА СВЕТОГ МИНЕ У ШТАВИ

Девет километара западно од Луковске Бање, а једанаест од садашње парохијске цркве у Лукову, на једном пропланку Копаоника, одакле се пружа широк видик на новопазарски санџак, налази се омање планинско село Штава, које је уједно и гранично село Топлице као области на тој страни. Удаљено од Куршумлије четрдесет четири километра, а од Прокупља читавих седамдесет осам километара, ово забачено село данас је прилично беспутно, мада је у средњем веку овде пролазио познати дубровачки пут, који је ишао за Ниш, Софију и Цариград. У реону Штаве нађена је руда олова и цинка, а ту се и данас налазе тргови старога рударства, као и места где је руда топљена. Штава је као таква улазила у састав великог рудног блага, што га је пружала ова најбогатија рударска област на Балкану, за коју је најновијим геолошким испитивањем утврђено

да има око дванаест хиљада рударских окана и преко двеста топионица, од којих је око сто педесет претапало само руду сребрног олова. Недалеко од Штаве данас је пронађен и рудник азбеста, те ће ове рударске сене свакако поново оживети.

Село Штава у прошлости било је познато и по штавском војводи Мркши, који је био један од истакнутих властелина српске деспотовине. Његова баштина, како каже народно предање, простирала се од Копаоника до реке Топлице и планине Јастрепца. Једно време седиште му је било у Сићеву, у области Даба, северно од

Фото:
Архив
Епархије
нишке

Приштине, по чему се назива још и „сићевачки војвода”. Као такав, Мркша је заузимао висок положај на двору деспота Ђурђа у Вучитрну.

Све ове околности говоре да је село Штава, као и читав овај крај у средњем веку, био врло значајан како у економском, тако и у верско-националном и културно-просветном погледу. Један од преживелих сведока знаменитости овог места јесте и стара Црква Светог мученика Мине, која је надживела и старе руднике и експортну улогу друма, па и властелински посед, те као таква представља редак споменик у овом делу Србије. Сама црква је прилично малих размера. Дугачка је 5,75 метара, а широка свега 4,35 метара, док јој је паперта дуга само 3,09 метара. Својом архитектуром подсећа више на турски период зидања храмова, јер је укопана за читав метар у земљу. По народном предању подигнута је тридесет седам година после Косова, а од тада је два пута горела. Известан број историчара слаже се са народним предањем да је Цркву подигао властелин Мркша. Нешто слично овоме тврди и наш познати историчар Ђорђе Радојичић, који заснивање овог споменика датира у крај XIV и почетак XV века. Међутим, на запису изнад портала у Штавској цркви Светог Мине стоји да је иста саграђена и пописана за време Пећког патријарха Пајсија и Грачаничког митрополита Силвестра.

Разлог што је село Штава припадало Грачаничкој митрополији свакако лежи у томе, што је ово планинско место, које се налази на благом пропланку Копаоника, одакле се одмах силази према новопазарском санџаку, вероватно у то време погранично место на крајњем западу Топлице, било обухваћено у реон Грачаничке митрополије. За време Турака сва села Копаоника припадала су искључиво Новом Пазару и Вучитрну, где су била седишта турских ага, па је то имало утицаја и на црквену административну

поделу на епархије. У цркви се и данас чувају делови старе купељи за крштавање деце од белог мермера као и стара црквена рипида из XVII века. Црква Светог Мине помиње се и касније и те 1726. године, када је у њу долазио Патријарх Арсеније и такође 1736. године, а 1794. године у цркву је долазио Патријарх Арсеније, кога је пратио неки игуман Митрофан, чији урезани потпис и сада постоји.

Над вратима паперте постоје три удубљења, од којих је средње нешто веће. У њему је фреска Светог Мине на мркосивом коњу, лево је фреска Светог Виктора а десно Светог Викентија, што значи да је црква посвећена не само Светом Мини, већ и мученицима Виктору и Викентију, како је уосталом забележио и др Владимир Петковић. На западном зиду паперте су фреске Светог Симеона, Светог Саве и Светог Пахомија, а изнад њих је сцена из живота Светог Мине. У горњој зони, изнад свих фресака је Света Богородица и праведни Јосиф, поклоњење мудраца итд. На северном зиду су Свети Мојсеј Мурин, Свети Макарије и Свети Петар и Павле, који држе цркву. Над њима је наставак сцене Светог Мине и Свете Богородице са западног зида. На јужном зиду фреске су уништене, али се ипак виде трагови живописа. На своду паперте су две веће фреске: Свете Богородице и Господа Исуса Христа. На источном зиду паперте је велика фреска Страшног суда. Лево од врата је Света Богородица са сценом раја, а десно је Христос са паклом. У сцени раја су и три крупне фигуре Аврама, Исака и Јакова и много људских ликова на грудима, који представљају њихово потомство. У најнижој зони ове фреске насликан је низ грешника и грешница, од којих су сачувани следећи детаљи: *вражаница, блудница, воденичар, преслушник, коа не дои сироче, падејник, крчмар, кои оравају, каматник* итд.

У средњем делу храма фреске су доста оштећене, тако да на северном зиду скоро ништа није сачувано, а на јужном само Свети Јован са развијеним текстом у десној руци. На западном зиду ситуација је нешто боља. Сачуване су фреске цара Константина и царице Јелене, Светог Јевстатија и два анђела. Над њима је Успеније Пресвете Богородице, Тајна вечера и Преображење. На своду у средњем делу храма такође су сачуване три велике крупне композиције: Христос као дечак са четири анђелчића, Христос Пантократор са четири јеванђелиста и Христос на небесима са

четири анђела. У олтару је живопис знатно боље очуван. У врху олтарске апсиде налази се фреска Пресвете Богородице са Христом на грудима. Лево и десно су арханђели Михаило и Гаврило у стојећем ставу. Лево и десно пак од олтарског прозора су свети оци и то: Свети Сава Јерусалимски, Григорије, Василије, Јован Златоуст, Никола и Атанасије. У ниши жртвеника је Свети архиђакон Стефан са кадионицом у десној руци и путиром у левој.

Високо изнад жртвеника је арханђел Гаврило, а насупрот њему на јужној страни Света Богородица у стојећем ставу. Испред ових фресака

налазе се још два светитеља: Мелетасије и Василије, а на средини олтарске апсиде насликано је Гостољубље Авраамово. На јужном зиду олтара су такође два светитеља, од којих се јасно распознаје лик Светог Спиридона. Скоро цела црква поплочана је плочама које су некада биле надгробни споменици, те и на њима има интересантних записа. При свему до сада реченом може се закључити да је Штавска црква Светог мученика Мине, Виктора и Викентија вероватно подигнута у трећој десетини XV века, можда и од самог војводе Мркше или пак од неког другог савременог властелина, чији је двор био преко потока у близини цркве, јер се ту и сада налазе зидине које народ зове „Дворина“, али да је иста после коначног пада Србије у турске руке била спаљена, а затим између 1614. и 1647. године обновљена и живописана. Текст исписан у ниши жртвеника описује нам истакнуте приложнике, међу којима прво место заузима кир Андреја.

Аутор је био архијерејски намесник косанички и топлички. Рукопис потиче из 1951. године, а налази се у личној заоставштини проте Петра Гагулића, у приватном поседу породице Гагулић из Ниша. Скраћења редакцијска.

Ђакон
Далибор Мидић

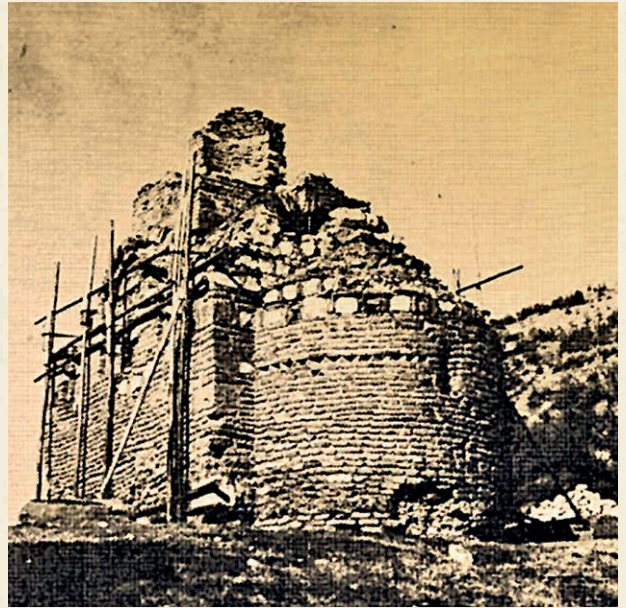
ЛАТИНСКЕ ЦРКВЕ У НИШКОЈ ЕПАРХИЈИ

Епархија нишка у својој области има неколико занимљивих, невеликих, али свакако веома интересантних цркава из најранијег периода хришћанства, које су понеле народни назив „латинске цркве”. Све ове цркве налазе се на подручју јужне Србије, на малом простору између Ниша, Прокупља, Житорађе и Дољевца. Ово подручје је у првим вековима хришћанства пресецао важан пут између Ниша и Драча на приморју. Претпоставља се да су ове цркве понеле епитет „латинских” због дубровачке колоније у Нишу, који су ове храмове користили за своје потребе. Крајем XV и почетком XVI века, Ниш је био један од главних дистрибутивних центара дубровачке трговине. Према османском попису из 1498. године, помиње се неколико трговаца Дубровчана, који живе у Нишу. Османске власти, које су имале прилично развијену трговинску сарадњу са Дубровчанима, уступале су напуштене храмове Дубровчанима римокатолицима, који су у овим храмовима богослужили на латинском језику, па су оне у народу остале упамћене као „латинске цркве”.

Све латинске цркве у Србији, од којих се све четири налазе у Епархији нишкој, имају сличан и карактеристичан начин градње. Прављене су од камена и опеке, а у комбинацији ова два материјала назире се аутентични стил рановизантијске архитектуре. Најлепши пример овог стила је Латинска црква у Горњем Матејевцу.

Латинска црква у Горњем Матејевцу

Изнад села Горњи Матејевац, на брду које мештани зову Метох, налази се храм посвећен Пресветој Тројици. Историјски неосновано народно предање везује период подизања храма у прву половину XI века, мада је скоро немогуће одредити период њене градње. Старији мештани овај храм називају и Русалија. Први опис

овог храма оставио је Феликс Каниц 1860. године. Каниц бележи да је храм подигнут од исте опеке којим је направљен и цевовод Медијане. Након ослобођења Јужних крајева 1878. године, Михаило Валтровић и Драгутин Милутиновић, познати српски археолози и архитекте, посетили су овај храм и о њему забележили: „Црква има дугуљаст основ, са полукружном олтарском апсидом са истока, а припрату нема. Над црквом диже се мало кубе, а види се да је саграђена од добро жежених цигала. По свој прилици никада није била живописана.”

Спољашњост ове цркве украшена је употребом византијског начина градње, наизменичним постављањем редова белог камена и црвене опеке, слепим аркадама и пластичном декорацијом, а у њеној градњи је искоришћена и једна римска надгробна стела, која се налази са северне стра-

не храма. Свети престо у храму је жртвеник Јупитеру, највероватније пронађен на месту изградње храма. Ослобођење Ниша је цркву затекло у прилично лошем стању, толико урушену, да је личила на запуштено црквиште. У оваквом стању, црква се налазила пуних деведесет година. Године 1941, непосредно након почетка Другог светског рата, у овом храму сабрала се једна партизанска јединица, која је кренула у борбу против непријатеља. Та јединица прерасла је у озбиљну војну формацију, која је водила успешне борбе. Благодарећи њима, 21. октобра 1963. године, овај храм је стављен под заштиту Републичког завода за заштиту споменика културе под бројем 963/3, УДК 726.7 (497.11). Археолошка ископавања око храма изведена су у две етапе 1969. и 1978. године, а захтевни и скупи конзерваторски радови започети су 1968, а завршени са прекидима 1974. године. Рестаурацију и конзервацију извршили су радници Завода за заштиту споменика културе у Нишу. Овај рестаураторски пројекат, био је један од најзахтевнијих пројеката рестаурације у Србији.

Латинска црква у Орљану

На брду Кукумига изнад села Орљане, између Ниша и Дољевца, налази се Латинска црква светог Јована Крститеља. Према предању подигнута је у XI веку, а налази се насупрот средњовековног града Копријана. Први историјски помен цркве среће се у Хрисовуљи кнеза Лазара манастиру Раваница из 1381. године. Крајем XIV века, црква је осликана, а данас нису остали сачувани трагови живописа. Дуго је била у рушевинама, а највеће страдање претрпела је у време

Другог српско-турског рата 1877. године, када је погодила топовска граната. Тихомир Ђорђевић, путописац, забележио је 1895. године да је црква обновљена и да ју је обновио неки Живадин из Ниша, који је за време рата ту чувао стражу па се зарекао да ту направи цркву ако остане жив. Из летописа Орљанске парохије, сазнајемо да је црква реновирана између 1885. и 1890. године и то стварно од неког Живадина, али који није родом из Ниша већ из околине Пожаревца или

Аранђеловца. На овој коти он је за време турско-српског рата по дејством турске артиљерије био у веома критичној ситуацији, па се заветовао, ако остане жив, да обнови цркву, која је пред његовим очима рушена турским топовима. У народу се причало да је Живадин имао и некакав план о месту где је био закопан црквени новац, па је од тог новца обновио цркву, а затим се призетио и населио у селу Вољчинце где и данас живе његови потомци.” Северозападно од храма налази се камен за који се претпоставља да је надвратник испоснице неког монаха који је овде живео крајем XIX века.

Црква је једнобродна грађевина са олтарском апсидом. Димензије храма су врло скромне. Дуг је четири метра, широк два, а висок пет и по метара. Не припада ниједном архитектонском стилу, али су на његовој фасади препознатљиви византијски мотиви. У цркви данас постоји иконостас који је насликао Ђорђе Зографски почетком XX века. Године 1948. проглашена је за културно добро од великог значаја и уведена је у централни регистар Споменика културе у Републици Србији.

Латинска црква у Прокупљу

У подножју средњовековног града Хисара у Прокупљу, недалеко од Цркве Светог Прокопија, налази се Латинска црква посвећена Покрову Пресвете Богородице. Према предању, подигнута је у X веку, на месту неког старијег светилишта.

Археолошка истаживања су показала да се на простору око храма налазила античка некропола, у којој су се до раног средњег века сахрањивали мештани. У овој некрополи сахрањивани су и дубровачки трговци, који су највероватније користили храм за своје потребе у време туркократије. Испод ранохришћанске базилике ископани су остаци римског храма који се према налазима керамике и новчића поуздано датирају крајем I века после Христа. Од античког храма сачувани су источни и делом западни зид и трагови стубаца на западу. Ранохришћанска базилика померена је у односу на антички храм, према истоку, тако да је источни део зида храма остао у простору нове цркве. Такође, северни и јужни зид античког храма у темељним деловима искоришћени су за зидове ранохришћанске

цркве. Народно предање овај храм везује за Југ Богдана, који је према предању обновио и утврдио прокупачки град. Црква је прилично скромних димензија, зидана наизменично каменом и опеком. У храму је делимично очуван живопис из средњег века. Године 1963. уврштена је у Споменик културе Републике Србије под бројем 1388/i. Крајем XX века на храму су обављени рестаураторски и конзерваторски радови.

Латинска црква у Глашинцу

У селу Глашинац недалеко од Житорађе, на узвишењу Глашинска чука, налази се храм посвећен Светом архиђакону Стефану. Према предању храм потиче из најранијих периода хришћанства, а његово подизање смешта се у

IV век. Црква никада није до краја археолошки истражена, испитана ни конзервирана, па о њој скоро да нема никаквих података. Као и остале латинске цркве и овај храм је скромних димензија. Представља једнобродну грађевину са апсидом на истоку. Зидана је опеком и каменом, са препознатљивим уметничким стилем осталих латинских цркава. Године 1949. храм је проглашен за Споменик културе од изузетног значаја.

Горан Ђирић

ЈЕРОМОНАХ КСЕНОФОНТ ЖИВКОВИЋ (1880–1919)

Поводом стогодишњице
од упокојења

У Пироту и Епархији нишкој мало се зна о Ксенофонту Хиландарцу, хиландарском монаху и протоепистату¹, првом званичнику монашке државе Свете Горе, рођеном у пиротском Пазару², под световним именом Коста, Кона,³ Ђорђевић.

Кона Ђорђевић рођен је 15. маја 1880. у Пироту, а умро 22. јануара 1919, у тридесет деветој години живота, на Светој Гори. Био је треће од укупно четворо деце Живка Ђорђевића и Настасије, Јенке, Димитријевић. Имао је сестру Јордану, рођену 1870, удату Хаџи Ђирић, затим брата Симу, Симеона, рођеног 1874, и најмлађу сестру Даринку, Дару, удату Михаилов, рођену 1881.

О његовом животу нема пуно података. Оно што се зна углавном потиче из казивања његових сестричина Наталије Радовановић (Хаџи Ђирић) из Пирота, Полексије Дрезгић (Хаџи Ђирић) и Надежде Цанић (Хаџи Ђирић) из Ниша, и сестрића Бранка Хаџи Ђирића из Пирота и њихових потомака, као и оскудних извора из доступне публицистике и архива. У необјављеним породичним белешкама Милана

¹ Протоепистат (прот) је највиши монашки представник Свете Горе, који се бира на годину дана из редова једног од пет главних манастира Свете Горе, међу којима и Хиландар, а у складу са уставом аутономне монашке заједнице. Протоепистат симболизује јединство Атоса и представља Свету Гору пред светом и пред Цариградском патријаршијом, под чијом је јурисдикцијом.

² Пазар је старији и главни део Пирота на левој обали Нишаве, и показује где се налазио Пирот од свог зачетка до данас. Др Јован Ђирић, *Енциклопедија Пиротиа*, Ниш, 2006, необјављени рукопис.

³ У даљем тексту ће бити коришћено име Кона јер је под тим именом био и остао познат у породици.

Радовановића, унука Конине сестре Јордане, које су настале по сећањима његове мајке Наталије Радовановић, један део је посвећен и Кони. Нажалост у породичним архивама потомака његове сестре Јордане није остало пуно докумената о њему, сем неких фотографија и писама којима се Кона јављао са Свете Горе у Пирот.

Кона је рођен у Пироту у добростојећој трговачкој породици. Кућа у којој је рођен налазила се одмах до Цркве Рождества Христовог у Пазару, у данашњој Доситејевој улици.

Конин отац био је Живко

Ђорђевић за кога се

претпоставља да је рођен у Пироту око 1844.

Умро је у Софији при повратку са пословног

пута из Истанбула

у Пирот релативно

млад у тридесет де-

ветој или четрде-

сетој години жи-

вота, 24. октобра

1883. Пренет је

у Пирот и са-

храњен на Па-

зарском гро-

бљу. Живко

је био по-

реклом из

градске

пиротске трговачке породице. Презиме је добио или по свом оцу или деди Георгију (Ђорђу) Хаџи Виденовом, о коме постоје подаци у Тефтеру Нишавске митрополије⁴. По породичном предању Хаџи Виден је био Живков предак, мада се не може са сигурношћу утврдити ова веза. Како су у пиротском крају раније деца добијала презиме по очевом имену⁵, није без основа претпоставка да је Георгије био Живков отац. Име Георгија Хаџи Видена се у Тефтеру помиње у више ставки о црквеним приходима и расходима, као уплатилаца и корисника извесних новчаних средстава, а и у својству члана неке врсте надзорног одбора. Како су обично у наведеном црквеном одбору бирани старији људи, могуће је да је Георгије Хаџи Видена био и Живков деда. Није познато када је и одакле је породица дошла у Пирот, али постоје индиције да је Живково породично порекло из села Камик, које се налази петнаестак километара јужно од Пирота.

Живко
Жика
Ђорђевић

Живко је био угледан и богат трговац који је послом доста путовао по земљи и иностранству. Био је у ортаклуку са Ставром Божиловићем, са којим је био у родбинским везама преко своје супруге. Имао је доста имања, једну већу и две мање куће у Доситејевој улици у Пироту, радњу итд. Већа кућа⁶ се налазила одмах иза дворишта старе Пазарске цркве. На плацу је такође била и коњушница са помоћним просторијама за фијакер и коње. Породица је, иначе, живела господствено и на „великој ноzi“.

Конина баба по оцу (Живкова мајка) је по усменом предању била из породице „Баба Џанових“. Других података о њој нема.

Настасија, Јенка, рођена Димитријевић, била је Коница мајка. Рођена је око 1847/1848. у Пироту. Настасија је након смрти свог супруга, између 1900. и 1902, прешла са својом млађом ћерком Даринком, Даром, у Софију код свог другог сина Симе, Симеона, кога је око 1887. послала у Со-

⁴ Тефтер је вођен у старој пазарској пиротској цркви од 29. јула 1834. до 1. јануара 1872. Пронађен је случајно у Пироту 1955, а данас се чува у Народној библиотеци у Пироту.

⁵ Сашка Велкова, Мила Панајотовић, Мали Риста и његово време, Музеј Понишавља Пирот, Пирот, 2014.

⁶ После смрти Живка, неку годину иза тога, његова кућа је служила као гимназија, а касније су у њој били смештени команда града и неки други корисници.

фију код свог најстаријег брата Гоге (Георгија) ради настављања школовања. Наиме, Јенкин старији брат Гога је у време ослобођења од Турака прешао из Пирота у Софију где је завршио војну академију и био официр у бугарској војсци са последњим чином пуковника.

Пијаца у Тија Бари у старом Пироту

У време пресељења Јенке и Даре у Софију, Сима, Симеон, имао је двадесет шест или двадесет седам година и већ је био официр у бугарској војсци. Јенка је остала у Софији до краја живота где је и умрла у дубокој старости, 30. децембра 1940. Њена најстарија ћерка Јордана, која је већ била удата и имала децу, остала је да живи у Пироту.

Кона је имао три године када је остао без оца. Основну школу и три разреда гимназије завршио је у Пироту. После одслужења војног рока остао је у Пироту до 1902. Изгледа да је био заједно са мајком и најмлађом сестром у Пироту до њиховог пресељења у Софију.

Железничка станица у старом Пироту

У сваком случају, по усменом предању његове сестрине Наталије Радовановић, Кона је од своје мајке Настасије, пре њеног одласка у Софију, тражио новац да би отворио трговину, па када му је она дала неке златнике, он је са тим новцем отпутовао у Свету Гору у Грчкој, и то у манастир Хиландар, где је стигао 1. јуна те исте, 1902.

Наставиће се...

КАТИХЕТСКА СЛУЖБА ЈЕ ПРИПРЕМА ЗА СЛУЖБУ СВЕШТЕНИКА

Разговор са презвитером Владимиром Стевановићем

Презвитер Владимир Стевановић рођен је у Алексинцу 1991. године. Након завршене средње пољопривредне школе уписао је Православни богословски факултет у Београду, где је дипломирао као студент генерације. Током похађања мастер академских студија библијско-патристичког смера на истом факултету, додељено му је место вероучитеља у Основној школи „Учитељ Таса“ у Нишу. За три и по године службе у катихетској настави постао је један од омиљених наставника међу ученицима своје школе и један од најзапаженијих нишких вероучитеља. У јануару 2019. године рукоположен је у чин ђакона и свештеника, те постављен за опслужитеља Парохије брестовачке у Архиепископском намесништву другом лесковачком Епархије нишке.

Шта можете, на основу свог катихетског искуства, рећи о искушењима са којима се деца сусрећу у време свог сазревања?

Велика су искушења. Али нису она присутна само данас. Не можемо себе оправдати, живећи у илузији да их у наше време има највише. Пре ће бити да се она у односу на прошла времена само преображавају. Ми не бирамо у ком ћемо се времену родити, али бирамо хоћемо ли, по речима блаженопочившег патријарха Павла, бити људи. То је оно што од нас зависи и што сам негде и себи као вероучитељу увек постављао као циљ: пренети деци свест о томе да се људи откад је света и века боре са огреховљеношћу, али да то није крај, да не треба имати негативан став према свету и времену у коме живимо. Напротив, треба га схватити као изазов, као вежбу, и одговорити свом снагом својом, у вери према Господу, трудом којим улажемо.

Данашње дете сусреће се са свим оним облицима који су деструктивни по његову душу, а и тело. Погледајте свуда око себе: родитељи заузети пословима и каријером – коју морају да граде не би ли деци обезбедили пристојан живот

– често од најмлађег узраста деци преусмеравају пажњу са себе на телефоне, рачунаре, интернет. То је почетак отуђивања, првородни грех који су наши прародитељи Адам и Ева починили, а чинимо га и сви ми данас. Често се човек уклапа у систем не размишљајући о последицама које он са собом носи. Али увек треба преиспитавати себе, мерити све Еванђељем, и остати веран спасоносним истинама које оно носи.

Верујем да родитељи данас, васпитавајући своју децу и усађујући им праве вредности, могу лако постићи да им и то време које проведу живећи „савремено“ буде на спасење душе и тела. Оно им може послужити или као степеник до спознаје истине, или барем као опомена да је оно што је недотакнуто Божјом истином васкрсења – несавршено и неиспуњавајуће. У току многобројних разговора са децом, када би ми се она прва пожалила да су „несрећна“, и да нису задовољна стварима за које мисле да би требало да их чине срећним, увек смо налазили да је разлог томе тражење среће на месту материјалном, тамо где среће нема, а где их наводе путокази данашњег времена. Хвала Богу, изнова смо долазили заједно Христу, и сваки пут јачали у љубави према Богу. А онда је срећа целодневна, не тренутна, након које настаје нервоза. То је срећа која и друге чини срећнима.

Често сте као вероучитељ умели да кажете да је литургија цркве ваша примењена настава.

Овде смо, на светој литургији, налазили срећу малопре споменуто. Овде су деца, а и ја са њима,

Разговор
водио
Ивица
Живковић

„копала” по својим делима, преиспитивала се и, могу рећи, одвећ сама увиђала лепоту, сјај и значај вере. Увиђајући да је човек најиспуњенији када себе принесе другоме и када љубављу, чистог срца приступа, увек су се одазивала позивима које сам им као вероучитељ упућивао и долазила на литургије које су се одржавале у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу.

Ту су могла и практично да увиде све оно о чему смо говорили и учили на часовима, почев од делова храма, преко молитви и тока свете литургије, до богослужбених књига, одежди итд. Али су ту практично уочавала још једну веома битну

ствар. То је мир који нам Бог даје када му се предамо, којим нас ослобађа брига овоземаљских, када тим бригама придајемо већи значај. То не значи бежати од проблема, већ суочавати се са њима, и тако суочени приносити своје бриге Христу.

Како су вас прихватиле колеге наставници у школи у којој сте радили?

Моје искуство је било такво да сам увек имао само речи хвале за колеге, учитеље и наставнике које сам сусрео у Основној школи „Учитељ Таса”. Не само да су ми излазили у сусрет када сам имао недоумице и када ми је била потребна помоћ за поједине активности, већ су често

и колеге биле те које су износиле корисна размишљања и планове, а све у циљу да децу што боље усмеримо на прави пут. Заиста у најлепшем сећању носим комплетан кадар школе, од директора, преко стручне службе и колега, па све до помоћног особља.

Како вас је позив катихете припремио за свештеничку службу? У чему видите сличност ова два позива?

Када сам ступио и у другу службу на коју ме је Господ призвао, ово ми је постало веома драго питање и увек занимљива тема. Вероучитељска служба је и те како припрема своје врсте за пут једног свештеника. Пут свештенослужитеља свакако се не исцрпљује само у учитељској служби, али она је свакако његов предукус и припрема да се о људским душама старамо у најранијем животном добу.

Господ је рекао: „Пустите децу к мени јер таквих је Царство небеско”. То спомињући, треба увек да се присетимо – чисто срце и искрена жеља јесте оно што Господ очекује од нас.

Када узмемо у разматрање да тога највише налазимо у дечјим срцима, уочићемо да је вероучитељ већ онај који освећује њихове душе, освешћујући их и упућујући на прави пут, пут љубави и васкрсења.

У томе је лепота вероучитељског позива, да у младим душама, тек „поораним њивама Господњим”, засеје семе љубави, оно које се сеје као љубав према Богу а рађа и развија животом који плодове љубави доноси и усмерава у свим правцима њиховог битисања.

Та лепота је и главна сличност вероучитељског позива са свештеничким. Осим тога што свештеник начиње свој пут светом тајном рукоположења, не бих рекао да се у ичему ове две службе суштински разликују.

Једна служба је за најмлађе, она која их кроз љубав, дружење и игру уводи у веру, друга за оне који су одрасли, која их у исто време позива да, према Господњим речима, остану деца – да остану чистих срца, неукаљани, искрени и пуни љубави.

Тако ћемо учити, на крају, да се ове две службе употпуњују и служе народу Божјем на спасење.

МЛАДИ У СУСРЕТ ХРИСТУ

Радио Глас
Православне
епархије нишке

Радио Глас Православне епархије нишке у сарадњи са Катихетским одбором Епархије, почев од 6. новембра 2018. године, реализује емисију Млади у сусрет Христу, у којој учествују полазници верске наставе нишких основних и средњих школа заједно

са својим вероучитељима. Основна мисија овог програма јесте промовисање духовних и моралних вредности Јеванђеља и Светог предања, које вероучитељи преносе деци на часовима верске наставе, док радио-таласи њихова заједничка

сведочанства преносе широј јавности. Један од задатака ове емисије је и отклањање предрасуда које постоје према верској настави у школама, попут оне да се преко овог предмета враћају застарели методи у школе, или да је то теорија која је одвојена од живота и реалности.

Противно таквим очекивањима, деца која похађају верску наставу у школама града Ниша у овим радијским емисијама показују да се од својих вероучитеља уче најважнијим општепризнатим људским вредностима: солидарности, пријатељству и љубави, да кроз радионице испољавају своју креативност, схватајући и истичући значај помоћи најугроженијима. На овим

часовима они уче да буду добри људи, као и то да се насиљем не решавају ствари. По речима г. Лазара Павловића, координатора Катихетског одбора Епархије нишке, ове емисије непогрешиво сведоче о томе да се на верској настави деца уче да буду добри људи и хришћани, који су као такви нова снага наших литургијских заједница.

Млади у сусрет Христу емитују се сваког уторка од 12 сати, као и репризно суботом од 12 сати, а емисију је могуће слушати, преузети и поделити на друштвеним мрежама са сајта Радија Глас. До излажења овог броја нашег часописа реализовано је више од двадесет емисија, на којој је учествовало исто толико нишких катихета и око седамдесеторо деце и младих, полазника верске

наставе из нишких школа. Са својим ученицима гостовали су вероучитељи из три нишке гимназије, две електротехничке школе, медицинске, економске и музичке, као и више од десет знаменитих градских и приградских основних школа. У плану је да до краја текуће школске године у овој емисији учествује још десетак вероучитеља са још неколико десетина својих ученика. У току су припреме да се у програм емисије укључе по-

Фото:
Радио Глас
Православне
епархије
нишке

лазници верске наставе са катихетама из читаве Епархије, да један део програма буде снимљен уживо на самим часовима, као и да се снимају видео-прилози за Јутјуб канал Радија Глас.

Свако дете и млада особа која је учествовала у емисији описала је часове верске наставе као најдраже у току радне недеље, као оне „са којих

се не бежи” и као простор где могу да, поред драгоценог знања о својој вери, поделе сваки проблем који их тишти и добију подршку за сваке изазове са којима се у животу суочавају. Многи од њих описују градиво овог предмета и као најзанимљивије осмишљене наставне јединице, које се, упркос томе што готово ниједна школа у Нишу не поседује кабинет за веронауку, реализују захваљујући посвећености и великом залагању сваког катихете понаособ. Млади саговорници Радија Глас у студију су глумили, рецитовали, изводили духовну музику, на велико задовољство новинара и на радост слушалаца овог црквеног медија.

У емисији Млади у сусрет Христу свој рад са децом представиле су катихете са различитим професионалним искуством. Сви су сагласни да је промена од времена увођења веронауке у образовни систем Србије позитивна - и то очигледно. Овај заједнички утисак можда најбоље потврђује запажање које су нам с радосћу истакли неки вероучитељи, да више није необично, као на почетку, да ђаци на ходнику школе, без устежања и с поносом изговарају: „Помаже Бог!”

Алексеј
Алексејевич
Заварин

„СВИ СМО БИЛИ НАШИ”

Једно сведочанство о верској настави у старом Нишу

Алексеј А. Заварин рођен је 1926. године у Краљевини Југославији, у породици руских емиграната. Своје детињство и младост провео је највећим делом у Нишу, где се настанила његова породица. Писац историјски значајне аутобиографије, чији је одломак о српском периоду, у преводу Татјане И. Тошић, објављен у нишком часопису *Градина* бр. 80-81/2017. Љубазношћу издавача и главног и одговорног уредника овог часописа, објављујемо део његове приче, који сведочи о томе како се у нишким школама између два светска рата предавала верска настава, али и какав је био однос других наставника са децом ондашњих генерација.

Тиме намеравамо да покажемо како су православне катихете, у време пре него што су била позната дечја права и пре него што су се утврдили стандарди пажљивијег опхођења према деци у образовним установама, били весници већег поштовања личности ученика. Они су такав пример давали на основу сведочења хришћанских вредности, што би и данас требало да буде одлика вероучитеља у свим срединама у којима су постављени на своју часну и одговорну дужност.

Ја сам се у школи ипак издвајао због мог руског порекла. Друга деца ме нису звала по имену, Алексеј, већ су ме звали по националности – Рус. Наш учитељ је предавао све предмете осим веронауке. Веронауку је предавао српски свештеник. Био је то сасвим млад свештеник који је вероватно тек завршио богословски факултет. Његов однос према ученицима био је сасвим другачији од односа других учитеља. Он никада није батинао, нити грдио, нити кажњавао. Али ред је код њега увек био много бољи, и сва су га деца слушала са великом пажњом. Он се више односио к деци с љубављу, са пажњом и уважавањем. Са њим није било супротности – ми и учитељ. Пре смо сви били наши. Није било осећаја насиља, он је пре био наш заштитник. Он је био један из нове генерације образованих српских свештеника. Жалосно што је тада још било мало таквих нових учитеља.

...

Као и у основној школи, и у гимназији је владао терор. Тукли су тамо не мање него у основној школи. По мом мишљењу, многи предавачи давали су ученицима лош пример. Тако је било прихваћено грдити ученике и свакојако их понижавати. Узгред, предавачи који су зверски тукли и исмејавали ученике, у приватним контактима били су врло пристојни и чак симпатични људи. Просто није било правилног односа међу ученицима и предавачима. Ја сам понекад мислио да можда са таквим ученицима није било могуће другачије се опходити. Али зашто су неки предавачи умели да ускладе сасвим другачији однос са разредом? Тако су, на пример, са предавачима веронауке односи били добри. Њих су уважавали и слушали их и код њих је у разреду био много већи ред, иако они никада нису никога тукли нити вређали. Наш први разредни старешина који је руководио нашим разредом, свештеник Тихомир Илић, када се ученик лоше понашао наредио би му да изговори молитву „Оче наш”. Ученик је изговорио молитву и затим седео тихо.

Фото:
Wikipedia

Основна школа
на Стамбол капији
у Нишу, 1900. год.

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК О ПРАВОСЛАВНОМ МОНАШТВУ

Православно монаштво,
Центар за црквене студије,
Ниш 2019.

Тематски зборник *Православно монаштво*, посвећен архимандриту Дионисију (Пантелићу), духовнику Манастира Светог Стефана у Липовцу, објављен је у издању Центра за црквене студије, са благословом Његове светости Патријарха српског г. г. Иринеја и Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, поводом седам деценија монашке службе архимандрита Дионисија. У зборнику је публиковано двадесет седам радова из различитих научних области на тему православног монаштва, са предговором уредника издања, проф. др Драгише Бојовића, под насловом „Прими овај дар макар и недостојан твога давања” и фотографијама Хаџи Миодрaга Миладиновића. У додатку зборника приложен је Животопис архимандрита Дионисија, који су саставили искушеник Урош Бабић и Исидора Јакшић са сестринством Манастира Липовац. Међу објављеним радовима налазе се и наслови академика Владете Јеротића, знаменитог православног теолога Жан Клода Ларшеа, као и знаменитих имена српске академске јавности, проф. др Синише Мишића, Ксеније Кончаревић, Ружице Левушкине, Сунчице Денић, Бранка Горгиева и других. У неким од ових текстова описани су животи великих српских духовника новијег доба, старца Та-

деја Витовничког и јеромонаха Илије. Већина аутора заступљених у овом зборнику поднела је реферате из својих радова на Научној конференцији Православно монаштво, одржаној 8. марта 2019. године у Манастиру Светог Стефана у Липовцу.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА ПОВОДОМ ГОДИШЊИЦЕ АРХИМАНДРИТА ДИОНИСИЈА

Центар за црквене студије,
Манастир Светог Стефана
у Липовцу, 8. марта 2019.

Са благословом Његове светости Патријарха српског г. г. Иринеја и Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, 8. марта 2019. године у Манастиру Светог Стефана у Липовцу одржана је научна конференција „Православно монаштво”, у организацији Центра за црквене студије из Ниша. Овај научни

скуп посвећен је високопреподобном архимандриту Дионисију (Пантелићу), духовнику овог манастира, поводом навршених седам деценија његове монашке службе. Конференција је свечано отворена у вечерњим сатима 7. марта 2019. године у Светосавском дому Саборног храма Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, у присуству Његове светости Патријарха и Његовог преосвештенства Епископа нишког. Том приликом промовисан је и зборник радова са ове научне конференције, под истоименим насловом. Учеснике конференције и посетиоце свечано отварања благословио је Његова светост Патријарх српски г. г. Иринеј, а након тога уводну беседу о монашtvу као темељу цркве и молитви монаха као највишем изразу љубави, произнео је Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније. Присутнима се затим обратио још један уважени духовник из Епархије нишке, настојатељ

Манастира Светог Романа, архимандрит Дамаскин, говорећи детаљније о значају монашке службе за живот Православне цркве. О зборнику радова са ове конференције беседио је оснивач и управник Центра за црквене студије, проф. др Драгиша Бојовић, представљајући ово дело као једно од најважнијих и њему најдражих издања Центра за црквене студије, те надахнуто говорећи о мотивима, намерама и вишегодишњој марљивој припреми ове конференције. Прочитане су и потресне речи његовог обраћања оцу Дионисију, објављене у предговору зборника. У уметничком делу вечери наступио је Дечје-омладински хор Црквене певачке дружине „Бранко” из Ниша.

Радни део конференције у Манастиру Светог Стефана у Липовцу отпочео је уводном беседом Његове светости Патријарха и дирљивим обраћањем домаћина, високопреподобног архимандрита Дионисија, који се захвалио на почасти што је овај научни скуп и зборник радова инспирисан његовим седамдесетогодишњим животом у манастиру. Након поздравних речи прочитан је животопис архимандрита Дионисија, настао из пера искушеника и сестринства његовог манастира за потребе зборника радова са ове конференције. Изложен је и научни рад Владете Јеротића припремљен за овај скуп, који је био и последње писано дело драгог академика. У наредним сатима

изложено је око двадесет реферата поштованих академских стручњака из различитих научних области – историје, филозофије, права, студија књижевности, музике и архитектуре, на тему православног монаштва. Велика сала конака Манастира у Липовцу била је испуњена до последњег места, а скупу је присуствовало бројно свештенство и монаштво из више епархија Српске православне цркве.

ИЗ ЖИВОТОПИСА АРХИМАНДРИТА ДИОНИСИЈА, ДУХОВНИКА МАНАСТИРА СВЕТОГ СТЕФАНА У ЛИПОВЦУ

Архимандрит Дионисије рођен је 16. 10. 1932. под именом Драгић Пантелић у селу Риђевштица (општина Трстеник), као друго дете својих родитеља Смиљка и Томке. Трстенички крај био је јако упориште богомољачког покрета у Србији. Ово сеоце, које се налази на брдовитом пределу између Александровца и Трстеника, дало је Српској православној цркви, у периоду између два светска рата, па све до шездесетих година XX века, преко седамдесет монаха, монахиња и свештеника, знаменитих духовних личности, међу којима је и отац Дионисије. Из фамилије Пантелића више од десеторо њих посветило се монашком животу, а сама породица оца Дионисија принела је на живу жртву Господу четири врле монашке личности.

Отац Дионисије свој монашки живот отпочиње трогодишњим искушеничким стажом у Манастиру Дивљана, у четрнаестој години живота, под духовним руководством игуманије Дарије, једне од првих међу житељима села Риђевштица која се одлучила за монашки живот, и духовника Дивљанског манастира схиигумана Доментијана, родом из Крушевца, такође импозантне духовне личности из тог периода. Замонашен је у расофорног монаха – први степен монаштва – од стране Епископа нишког Јована (Илића), на бденију уочи празника Светог свештеномученика Дионисија Ареопагита, 16. 10. 1949. године. Врло брзо, у складу са потребама цркве, осамнаестогодишњи отац Дионисије произведен је у чин јеромонаха у Саборној цркви Пресвете Троице у Нишу, 5. новембра 1950. године.

Млади јеромонах Дионисије постављен је на место свештенослужитеља Манастира Наупаре (над којим је игуманија Дарија те године, по молби вла-

дике Јована, преузела управу), те на место пароха упражњене наупарско-ломничке парохије. По повратку са двогодишњег служења војног рока, отац Дионисије 1954. године поново одлази у Манастир Светог Димитрија у Дивљани, где наставља са вршењем послушања свештенослужитеља и опслужитеља Мокрањске парохије.

Године 1958, декретом владике Јована, пребачен је у Манастир Рођења Пресвете Богородице у Височкој Ржани. У том манасти-

ру он проводи наредних шеснаест година, врши послушање свештенослужитеља и духовника манастира, упоредо опслужујући и четири парохије у том крају. У том периоду он отпочиње своју праксу свакодневног служења литургије, која траје пуних педесет година.

Јеромонах Дионисије напушта Манастир Височка Ржана и прима управу над Манастиром Светог Стефана у селу Липовац, недалеко од Алексинца, 1974. године, након упокојења Епископа Јована, у договору са Епископом жичким Василијем, тада администратором Епархије нишке. У тешким условима, заједно са обитељи у којој се налазе и три његове рођене сестре, прионувши усрдно на обнову ове средњовековне светиње, отац Дионисије наставља са свакодневним служењем ли-

тургије. У наредним годинама, уз Божју помоћ и несебичне прилоге добрих људи, рестауриран је Манастирски храм Светог Преображења, у потпуности реновиран и сређен стари конак, као и економске зграде, и подигнут камени зид око читаве порте са лепо уређеном чесмом и каменим мостовима преко потока. Почетком деведесетих кренуло је духовно буђење у народу, те много људи почиње да иде у цркву, посећује манастир и помаже му својим прилозима. У годинама које следе, подигнута су још четири велика конака и читав манастир доведен је у најбољи могући ред. Ни духовна обнова није заостала за материјалном. Сестринство манастира се непрекидно повећавало и оно данас броји око петнаест браће и сестара.

Отац Дионисије је, одмах по доласку у Манастир Липовац, био постављен за вршиоца дужности пароха Станачке парохије, која обухвата шест околних села. Са ове дужности он одлази у пензију 1987. године. Одлукама Епископа нишког Иринеја, отац Дионисије је за несебичан труд око обнове манастира био одликован звањима синђела, протосинђела и игумана, а од 1992. године и највишим звањем архимандрита. Дужности старешине манастира разрешен је 2005. године, када је послушање игуманије поверено маги Меланији, његовој рођеној сестри. Отац Дионисије био је до 2012. године исповедник клира Нишке епархије и ученика Призренске богословије. Данас он, као осамдесетседмогодишњи духовник са својом обитељи, служи Господу у Манастиру Липовац, свакодневно вршећи свету литургију и окупљајући бројна духовна чада.

...

Скраћени текст животописа који су саставили искушеник Урош Бабић и Исидора Јакшић са сестринством Манастира Липовац, а који је објављен у тематском зборнику *Православно монаштво*, посвећеном архимандриту Дионисију, у издању Центра за црквене студије у Нишу 2019.

Сунчица Денић

СИМБОЛИ ДУХОВНОГ ПОДВИГА У БИЉНОМ И ЖИВОТИЊСКОМ СВЕТУ

СВЕТИ
ЈУСТИН
ФЕЛИЈСКИ

*Срна у
изиубљеном
рају
оца
Јустина
И
Јасика
монахиње
Стефане*

Према Рјечнику симбола, срна је присутна у свим религијама, блиска трону, оштровида, умиљата и добронамерна. У бројним уметничким делима она се представља као жртва дивље звери, најчешће лава, који на њу скаче пре него што ће је заклати. Психоанализа у тим призорима види аутодеструктивно деловање несвесног, које симболише дивља звер, док духовни идеал представља срна. Она као да је сатрta теретом суровости. Поглед јој тамни пред разулареном страсти.

Јасика, која расте у шумским чистинама, позната је као биљка која дрхти, чији листови и на најмањем поветарцу затрепере. У народу је позната и као трепетљика, биљка пуна бисера, благог дејства, лековита. Руси за њу кажу да узима енергију многих болести од људи. Њена чедност, спремност да помогне и страх од повређивања њене су основне карактеристике.

У тексту *Срна у изиубљеном рају* сама срна симбол је чистоте и чедности, невиности и нежности, немоћи и тајне. Она је преносно значење рајског бића, божанске суштине.

„Срна сам. У васиони ја сам чуло туге. Давно, давно, неко је протерао на земљу све што је тужно у свима световима и од тога салио моје срце. И отада ја сам чуло туге (...) По моме бићу разливена је нека магнетска сила туге. И све што је тужно у свету она неодољиво привлачи и слаже у моме срцу. Зато сам тужнија од свих створења. И имам сузе за свачији бол.”

Као и срна, јасика носи исте симболе, најпре чистоту и чедност. А књига *Јасика* могла би бити и дневничка проза, и путопис, и монолог, и монодрама, и зборних теолошких питања и одговора. Она је, најпре, лирика високог степена, као што је збирка молитава, вапаја, плача и радости.

Највише пак подсећа на лирски запис о великом смислу постојања, на *Срну у изјубљеном рају* оца Јустина, том малом тексту, а великом делу.

Јасика се узима у руке када желимо да оплеменимо нашу самоћу и знатижељу, она се тумачи и цитира. А одакле год да се почне, има се утисак да јасика трепери у име свих, да смо сви изашли из истог грма као, како се то у литератури каже, из Гогољевог *Шињела*, а овде би могло и да се каже: они који су ходали поред мантије оца Пајсија (Танасијевића), као и они који су под окриљем светојустиновске тишине препознавали саму божанску светлост, поткрепљену мироточењем Светог Прохора.

Када сам њрви њуџи видела оца као да ми је Бој њосџао ближи, јаснији, каже ауторка. „Као да сте ме ишчупали из времена, уткали у шару невремене љубави, и титрам као лист јасике ван времена и простора...” Могла би да се направи читава антологија сличних мисли, исписаних у овом животу-борби, било да су настале као дневнички записи, било да су дилеме или исповедање, као и молитве Господу.

И данас је отворено питање, колико и шта могу симболи срна и јасика да значе нашем осећању и нашем разуму. И јасика, и срна, али и цвеће, травке и биље, за које се везују отац Јустин и монахиња Стефана, знаци су својеврсног начина постојања. Изражени њихов лиризам потврђује јединствено значење речи, њихове музике и боје, њихове мелодије туге која се пре наслућује кроз шуштање и шапат. Тако су метафором и симболом, поређењем и епитетом, и другим стилским бојама и поступцима, створени ови други светови у којима јасика и срна поручују оно што је на овом свету људима потребно да знају и чине.

Ауторка је професорка Педагошког факултета у Врању. Текст је скраћена и приређена верзија саопштења изложеног на научној конференцији „Православно монаштво” у Манастиру Светог Стефана у Липовцу, 8. марта 2019. године.

МОШТИ СВЕТИХ КОЗМЕ И ДАМЈАНА ДОЧЕКАНЕ У ЦРКВИ СВЕТОГ НИКОЛАЈА У НИШУ

Са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија и Његовог преосвештенства Епископа рашко-призренског г. Теодосија, мошти Светих Козме и Дамјана донете су 2. фебруара 2019. године у Ниш, где су, у Храму Светог Николаја, боравиле наредних једанаест дана. Све те мошти дочекао је верни народ Ниша на челу са протојерејем Зораном Филиповићем и братством Храма Светог Николаја, а одмах по уношењу моштију у храм служен је акатист Светом Козми и Дамјану. Током боравка моштију Светих бесребреника у Нишу света литургија и акатист служени су свакодневно, а једног од тих дана над светим моштима служена је и света тајна јелеосвећења.

ДЕЧЈЕ-ОМЛАДИНСКИ ХОР „БРАНКО“ У ПОСЕТИ СВЕТИЊАМА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

Са благословом Преосвећеног Епископа нишког г. Арсенија, Дечје-омладинска црквена певачка дружина „Бранко“ први пут је од свог оснивања 1995. године, под руководством свештеника Саборног храма у Нишу, протојереја ставрофора Ненада Микића и протојереја Миодрага Павловића, предвођена диригентом

гђом Јованом Микић, 23. и 24. фебруара 2019. године, посетила светиње Косова и Метохије: Пећку патријаршију, Високе Дечане, Грачаницу, Свете архангеле и царски град Призрен. На овом путовању неизбрисив траг у срцима свих оставили су неизмерна радост и топло гостољубље којима су поклоници дочекивани на свим местима свог ходочашћа. Млади чланови хора учествовали су на вечерњем богослужењу и недељној литургији у Манастиру Светих архангела код Призрена, након чега су их својом песмом и музиком дочекали њихови вршњаци – ученици Призренске богословије Светог Кирила и Методија.

ПОЧЕТАК ДОБРОТВОРНЕ МИСИЈЕ ЦРКВЕ У БАБУШНИЦИ

Мисионарско-харитативно удружење „Свети Никита Ремезијански“, које је са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, основано при Бабушничкој парохији крајем децембра 2018. године, успешно је завршило прву добротворну акцију. У току Божићног поста парохијани из овог места, предвођени парохом бабушничким и архијерејским намесником бело-паланачким, презвитером Славишом Смиљићем, показали су делатну хришћанску љубав и милосрђе, доносећи у свој храм основне животне намирнице и хигијенске производе. Чланови удружења обишли су и даривали двадесет девет потребитих породица у селима Стрелац, Ракита, Пресека, Звонце, Стол, Драгинац, Сурачево, Извор, као и у самој Бабушници.

НАСТАВАК ХУМАНИТАРНЕ АКЦИЈЕ ЕПИСКОПА НИШКОГ У МЕДВЕЂИ

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније посетио је 6. марта 2019. године општину Медвеђа, где је настављена хуманитарна акција Епархије нишке – помоћ вишедетним породица-

ма овога краја. Акцију су овом приликом помогле чланице Кола српских сестара из Ниша, које су спремиле помоћ у виду гардеробе, хране, кућне хемије и играчака за децу, затим Црквена певачка дружина „Бранко“ из Ниша, са двадесет пакета хране, кућне хемије, јастука и покривача, као и господин Јовица Стојановић са породицом, који су ову акцију помогли гардеробом. Посета је започета у селу Гургутовац, где је даривана породица Филиповић са петоро деце, а настављена у селима Црни Врх и Чокотин, где су посећене породице Стојановић са седморо деце и породице Нешковић и Андрејевић са по шесторо деце. До краја дана Преосвећени Владика је посетио породице Величковић са једанаесторо и Тодоровић са шесторо деце у селу Реткоцер, а посета је завршена у Сијаринској Бањи даривањем породице Стојковић са деветоро деце. Његово преосвештенство Епископ Арсеније

лично се, 21. марта 2019. године, прикључио још једној хуманитарној акцији на територији Општине Медвеђа која је започета неколико дана раније у организацији Кола српских сестара из Лесковца и удружења „Само слога Србина спасава“ из Лебана. У Медвеђу је тог дана, у пратњи Преосвећеног владике, стигао комби пун играчака, одеће и слаткиша намењених деци, као и кухињског прибора за шест породица које је Владика обишао – четири у Медвеђи, једну у селу Негосавље, као и једну у селу Станушићи. Део ове хуманитарне помоћи обезбеђен је захваљујући новчаној донацији ученика Гимназије „Светозар Марковић“ из Ниша, а слаткише су обезбедили вероучитељи Епархије нишке. Други део помоћи обезбеђен је захваљујући г. Јовану

Милићу из Ниша, оснивачу и глобалном директору Хуманитарне организације „Нађи Раула”. Чланице Кола српских сестара из Лесковца обезбедиле су у протеклих пар месеци осам тона брашна као основе животне намирнице, која је такође подељена у оквиру ове недељне акције, а прикупљање је помогла и Основна школа „Коста Стаменковић” из Лесковца. Током ове посете у пратњи Његовог преосвештенства била је и докторка Милица Тимић, педијатар из Бујановца. Она је обавила превентивне прегледе и разговоре са децом, од којих су нека ометена у развоју. Овонедељну акцију је помогла и Војска Србије, обезбедивши теренско возило којим је помоћ развожена до околних села. Тиме је, по речима презвитера Бобана Вуковића, пароха из Медвеђе, за само неколико дана уручена помоћ скоро стотини породица у педесетак села на територији ове општине. Може се рећи да добротворна делатност у овом крају задобија непрекидни ток, захваљујући активности локалног свештенства – пароха из Медвеђе и Сијаринске Бање, као и архијерејског намесника јабланичког. Подстакнути хуманитарном акцијом Епископа нишког, ученици и наставници из ОШ „Горња Јабланица” у Медвеђи, у данима након ове посете, у организацији вероучитеља ове школе, г. Далибора Цветковића, прикупили су помоћ у виду одеће, обуће, хране, играчака и средстава за хигијену за осам породица из овог краја. Општина Медвеђа обезбедила је возило којим је ова помоћ подељена 28. марта 2019. године.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ПРАВОСЛАВНО МОНАШТВО”

У Светосавском дому Саборног храма Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, 7. марта 2019. године свечано је отворена научна конференција „Православно монаштво”, посвећена архимандриту Дионисију, духовнику

Манастира Светог Стефана у Липовцу. Организатор овог научног скупа, са благословом Његове светости Патријарха српског г. Иринеја и Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, био је Центар за црквене студије из Ниша, у чијем издању је објављен и тематски зборник радова са овог скупа, који је овом приликом промовисан. На отварању конференције говорили су Његова светост Патријарх Иринеј, Његово преосвештенство Епископ Арсеније, архимандрит Дамаскин – настојатељ Манастира Светог Романа и проф. др Драгиша Бојовић, управник Центра за црквене студије. Радни део конференције одржан је 8. марта 2019. године у Манастиру Липовац, где се, након уводне беседе Његове светости Патријарха, учесницима скупа речима захвалности обратио архимандрит Дионисије. Реферате на овој научној конференцији поднело је двадесеторо угледних академских делатника, прочитани су и радови почившег академика Владете Јеротића и знаменитог православног теолога Жан Клода Ларшеа, намењени за овај научни скуп, као и животопис архимандрита Дионисија, састављен за потребе тематског зборника.

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ СЛУЖИО СВЕТУ ЛИТУРГИЈУ И ПАРАСТОС ЖРТВАМА НАТО АГРЕСИЈЕ У НИШКОМ САБОРНОМ ХРАМУ

У другу недељу Часног поста, 24. марта 2019. године, на дан годишњице од почетка напада НАТО снага на Југославију, Његова светост Патријарх српски г. Иринеј началствовао је Светом архијерејском литургијом у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, уз саслуживање Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија. Овом приликом служен је и парастос пострадалима у НАТО агресији током седамдесет осам дана бомбардовања Савезне Републике

Југославије 1999. године. Светој архијерејској литургији и парастосу присуствовали су градоначелник Ниша, г. Дарко Булатовић, и командант Копнене војске, генерал-потпуковник Милосав Симовић. Његова светост Патријарх Иринеј учествовао је, истога дана у вечерњим сатима, у централној државној манифестацији поводом годишњице страдања, која је ове године одржана у Нишу, у присуству председника Републике Србије и бројних високих званичника, где се својом беседом обратио великом броју присутних грађана.

ПРОФЕСОРИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ ИЗ НИША О ЗНАЧАЈУ СТРАДАЊА И ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВОГ

Презвитер др Бобан Димитријевић, др Дарко Крстић и др Ивица Живковић, професори верске наставе из Ниша, одржали су у среду 17. априла 2019. године, у организацији Епархије нишке и Регионалног центра за професионални развој запослених у образовању, трибину под насловом „Значај страдања и васкрсења Христовог”. Трибина је одржана у сали Регионалног центра у Нишу.

ПРЕДАВАЊЕ ПРЕОСВЕЂЕНОГ ЕПИСКОПА НИШКОГ АРСЕНИЈА У ЛЕСКОВЦУ

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније одржао је у петак, 19. априла 2019. године, на позив Кола српских сестара из Лесковца на челу са председником, гђом Јеленом Ераковић, предавање насловљено „У сусрет Васкрсу”. Овај скуп одржан је у сали Центра за стручно усавршавање у Лесковцу.

СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

У периоду од 28. јануара до 30. априла 2019. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније је:

3. фебруара – у недељу 36. по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Георгија у Клирвотеру, Флорида (Епархија источноамеричка);

10. фебруара – у недељу 37. по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Симеона Мироточивог у Мајамију, Флорида (Епархија источноамеричка);

15. фебруара – на празник Срећења Господњег служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

24. фебруара – у недељу о блудном сину служио свету архијерејску литургију у Храму Усековања главе Светог Јована Крститеља у Лебану;

26. фебруара – на празник Светог Симеона Мироточивог служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Симеона Мироточивог у Лесковцу, на дан храмовне славе;

3. марта – у Недељу месопусну служио свету архијерејску литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Блацу;

9. марта – на празник Првог и другог обретења главе Светог Јована Крститеља служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

10. марта – у Недељу сиропусну служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Козме и Дамјана у нишком насељу „Никола Тесла“;

13. марта – у среду прве седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

15. марта – у петак прве седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу;

16. марта – у суботу прве седмице Часног поста служио свету архијерејску литургију у Храму Васкрсења у Нишу;

17. марта – у Недељу православља, прву Часног поста служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

20. марта – у среду друге седмице Часног поста служио свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Светог Николаја у Алексинцу;

22. марта – у петак друге седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Саборном храму Свете Тројице у Лесковцу;

24. марта – у Недељу другу Часног поста саслуживао на литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски г. г. Иринеј у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

27. марта – у среду треће седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Преподобне Параскеве у Бошњацу (Архијерејско намесништво јабланичко);

29. марта – у петак треће седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Вознесења Господњег у Белој Паланци;

31. марта – у Недељу трећу Часног поста служио свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Прокопија у Прокупљу;

5. априла – у петак четврте седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Свете Тројице у Куршумлији;

7. априла – на празник Благовести, у Недељу четврту Часног поста служио свету архијерејску литургију у Манастиру Светог Романа у Ђунису, на дан манастирске славе;

10. априла – у среду пете седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Светог Пантелејмона у Нишу;

12. априла – у петак пете седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу;

13. априла – у суботу пете седмице Часног поста служио свету архијерејску литургију у Манастиру Рођења Пресвете Богородице у Височној Ржани;

14. априла – у Недељу пету Часног поста служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

17. априла – у среду шесте седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

19. априла – у петак шесте седмице Часног поста служио литургију пређеосвећених дарова у Манастиру Светог великомученика Димитрија у Дивљани;

20. априла – у суботу шесте седмице Часног поста, Лазареву суботу служио свету архијерејску литургију у Манастиру Пресвете Богородице у Ђунису;

21. априла – у Недељу шесту Часног поста, на празник Уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

22. априла – у понедељак Страсне седмице служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Свете Петке у Нишу;

23. априла – у уторак Страсне седмице служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Светог Николаја у Нишу;

24. априла – у среду Страсне седмице служио литургију пређеосвећених дарова у Храму Успења Пресвете Богородице у нишком насељу Доња Врежина;

25. априла – на Велики четвртак служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

26. априла – на Велики петак служио јутрење Великог петка са читањем дванаест страсних јеванђеља у Саборном храму Силаска Светога Духа у Нишу; служио вечерње са изношењем плаштанице у Саборном храму Силаска Светога Духа у Нишу;

27. априла – на Велику суботу служио јутрење са статијама у Саборном храму Силаска Светога Духа у Нишу; служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа у Нишу;

28. априла – на празник Васкрсења Господа Исуса Христа служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа у Нишу;

29. априла – на Светли понедељак, други дан празника Васкрсења Господа Исуса Христа служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Свете Тројице у Лесковцу;

30. априла – на Светли уторак, трећи дан празника Васкрсења Господа Исуса Христа служио свету архијерејску литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Пироту.

Епископ нишки
Арсеније (Главчић)

БЛАГОСЛОВЕН КОЈИ ДОЛАЗИ У ИМЕ ГОСПОДЊЕ!

Господ је заплакао не само над трагедијом и смрћу свога пријатеља Лазара, него над трагедијом смрти као чињенице људскога живота. Али смрт није природна људскоме животу и није дефинитивни крај нашега живота. Јер нас је Господ створио за бесмртност. Управо Јеванђеље, ова света књига, значи Блага вест, а то је да нас је Господ избавио од смрти као нужнога краја нашега живота. Смрт је ушла у свет и постала саставни део нашега живота онога момента када у се наши прародитељи у рају, Адам и Ева, својом непослушношћу одвојили од извора живота. Тај извор живота јесте сам Бог, јесте заједница, живот у заједници са Богом. Изабрали су онај други пут, пут који води у погибао, пропадљивост и смрт, уместо да живе у заједници са Богом, да живот црпу из своје људске природе, која је, самим тим што је створена, и смртна. Зато је човековим падом, или грехом, или промашајем циља у рају, смрт постала саставни део нашега живота.

Ово Лазарево васкрсење јесте праобраз оног коначног васкрсења из мртвих, које нас очекује о Другом доласку Господа и Спаситеља нашега Исуса Христа, о крају света и крају историје. Али Лазарево васкрсење није оно васкрсење које дарује нама вечни живот, већ је то васкрсење Христово, које очекујемо наредне недеље да прославимо.

А свака литургија је, драга браћо и сестре, учешће у том догађају – не само васкрсења Христовога већ читавог домостроја, како то називамо, историје нашега спасења, свега онога што је Христос чинио из љубави према нама. Све то ми доживљавамо и активно учествујемо у сваком том догађају када учествујемо у светој литургији – дакле и у данашњем догађају, када ова деца на улицама града Јерусалима вичу: „Осана сину Давидову! Благословен који долази у име Господње!” и бацају цвеће и палмове гранчице пред његове ноге.

Није то био обични поздрав којим се поздрављају цареви, владари или неке високе личности из народа. То је поздрав којим је јеврејски народ поздрављао свога Месију и Спаситеља – не само Спаситеља јеврејскога народа него Спаситеља читавога света. Христос смирено улази на магарету, као што се родио у пећини смирено, у јаслама где су животиње биле. Дакле, није њему потребна наша хвала. Он из љубави долази да нас спасе, из љубави постаје један од нас, постаје човек, узима целокупну људску природу, тело и људску душу, и спасава нас из мртвих. То је љубав безгранична и, можемо рећи, безумна љубав Божја. Колико год да ми људи непрестано, свакога дана грешимо, Господ нас воли том неизрецивом, безумном љубављу Божјом, и очекује да се ми покајемо и прихватимо заједницу са њим. А на који начин и како, драга браћо и сестре? Кроз свете тајне које нам је Господ даровао у својој цркви, кроз свету тајну крштења и миропомазања, кроз свету тајну причешћа самим телом и крвљу Христовом ми се сједињујемо са њим и пролазимо кроз то искуство његове смрти и његовога васкрсења. Јер његово васкрсење јесте залог нашега будућег васкрсења о Другом доласку његовом.

Одломак из беседе Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија на празник Уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим, у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу 2019. године

ЦВЕТИ 2019. у Нишу и ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

Фото:
Медијско-информативна
служба Епархије нишке

